Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дена ◆ ШОАТТА, 5 август, 1972 шу. ◆ № … (5200) Мах 2 кап.

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЯ СИЙНА

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Пятилетка шоллагIча шера къахьегамехь дика къахьег Аргунерча дукх доакхача комбината коллективо. Цхьа бутт дIабахийтац цо пачхьалкхен план тIехкхочаш ца еш. Товарни продукци арахецара хоркI бетта задани 106 процент кхоачаш а еш планал совгIа цо арахийцай цхьа миллион 133 эзари сома мах йоалла продукци. Продукцена реализаци яра хоркI бетта задани а 105 процент кхоачашйинай комбината белхалоша. ЛаьрхIа хинначул совгIа дIахьийта кийча продукци 1 миллион совгIа сома мехала я. Уж толамаш доахача къахьегам дика болх барна белгалъяьннай С. Д. Тамерханов кепте латтача дукха даьтта доахкача цеха коллектив.

Л. ГУРКИНА,
Аргунерча дукха комбината плановый отдела экономист.

* * *

Вай республикера мехкадаьтта докхарийн бурудоттарийн хьашташ дизза кхоачийлдеш къахьегам лоаттабеча Грознени ремонтно-механически завода белхалоша доккха толамаш доакхаш дикагIа хул. ХоркI бетта план кхоачаш а еш ших бетта чотах цар арахийцай 109 эзар сома мехала продукци. Продукцена реализаци яра хоркI бетта задани 102,8 процент кхоачашйинай завода коллективо. Планал совгIа мехкадаьттахоштан бурудеттараштан дIахьийта продукци 93 эзар сом мах болаш я.

Социалистически къийса хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа Мирчев Александр Васильевич кепте латтача мехкадаьтта оборудованена ремонт еча цеха коллектив. ХIанзалехьа октябрь бетта чотах итташ эзараш сома мехала продукци арахийцай цо.

Б. КОСТОЕВ.

* * *

Вай республика моттиг мехка дукхача промышленни предприятешка дIакхоач («Нефтегазпромавтоматика» СПКБ (специальни проектно-конструкторски бюро) опытни завода коллективо арахеца продукци. Из дукхагIа арахецара къовсам лоаттабеш болх бу завода белхалой дикача толамашца наьъабелх СССР-ан Нохч-ГIалгIай автономни юбилейга.

Товарни продукци арахецара хоркI бетта план тIехкхоачашйинай цо, планал совгIа арахийцай 161 эзар сома мехала тайп-тайпара продукци. ХIаьта задани совгIа реализаци яь продукци 53 эзар сом мах болаш я.

Дика къахьег цига Михайлов кепте латтача электронно-монтажни цеха белхалой. ХоркI бетта задани 129 процент кхоачашйинай цар.

З. ДОШУХАНОВА.

ТIАЙЙЦА ДЕКХАР КХОАЧАШДЕ

ДIадахаш а ССР Союз хьаь 50 шу дизара сийна хьовзадаьккхача заказа социалистически къийса. Хьара советски саг шийгара дегIа дикка лаца гIерт из белгалдара бокъа-дика цIена дезадара шийчунна. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоштан хьалхашка къаьстта дикаш декхареш оттар ших шера ноябра бетта республика автономни кхайкаьа 50 шу дизар даздаш хилара.

«Электроприбор» завода, мехкадаьтта промышленноста, кхьадбоеда Кавказски наьма-техникени проектни институтo, Урус-Мартана районерча Мичурина цIерагIча совхоза, Шаьла районерча Ленина цIерагIча колхоза, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене, СМУ-1 коллективашца Нохч-ГIалгIайчен уаьхаь боахама деррига дукхашой къахьегамхой тIахьийхай КПСС ЦК, ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС юбилейни Сийлахь знак лаккхар дукхашой доаттабеча къовсамашка юкъе бахь.

Из тIехьехам шерра хьалхьейтай республика заводий, фабрикий, гIишлошъеча организацей, транспорта, бувзама, предприятей, колхозий, совхозий коллективаша.

Масала, хьоагарча вай хьа дIайоаьшь «Электроприбор» завода коллектива. Ше дешна дош кхоачашдеш хьайоагIа из. ДIадахача ах шера продукцена реализаци яра план 100,7 процент кхоачашдинай, планерчул 0,3 процент лакхьенний къахьегама совдара. Деррига хьалхьа цIей тIехкхоачаш 1972 шера план 26 декабре хьалха тIайца лаьхач декхаре шига дараха хьалха — кхоачашье а планал совгIа 136 эзар сома мехала продукци арахеца а дош деннад.

Лакхтанцарел хьайбашарел боаккхе оргата продукци кхочушъяьнна йоакхаре шера план 1972 шера 30 ноябра кхоачашде дош деннад Мичурина цIерагIча совхоза коллективо.

Шоана тIайца декхарош кхоачашдаш хьайоагIа уж коллективаш. Июла бетта программа дикка тIехкхоачашъяьй, «Электроприбор» завода коллективо, хIаьта Мичурина цIерагIча совхоза къахьегамхоша шоаш тIайийцача социалистически декхарел дукха а дукхагIа хье а дааьккхад кхоачашъяьккхача дикка а дерзад хьалат, дутх, шура.

Сийлахь-доккха юбилейга гаргадоагIаш дукхагIа хул уж тайпа толамаш декхарех дола лаьмаш. Укх денашка КПСС обкомен, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советан облсовпрофен наьрга-наьрга тела ЦIе байракх еннай Назрановски районе, 1972 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ дукхагIа эзара кийчъяра дукха денача социалистически къийса котъяьннарг а лоархIа.

Эзараш, эзараш болча республика къахьегамхоша дегаш вайдоалл дIахьу къахьегама вахте. Дукхача коллективаша толамца кхоачашъяьй пачхьалкхен заданеш социалистически декхараш.

Ер йоаккхал тIайца декхараш дешна дош кхоачашдара бокъал чу коллективаш дайн а, ший дукхагIа цIенал хьалалехь дал а боахама вIашагIлаьц а дукхагIа хьа къаьстта дешташ декхарош кхоачаш дир.

Даьхар тIайийцадий — кхоачашде! Иштта хила деза социалистически декхар тIа мел ийцача коллектива шийна хьалхашка эггара хьалха оттадаш дар. Уж кхочушдара тIахьожам лоаттабелга, социалистически къийса дIахьош хьехамар вIашехьа дIабохийт, даьгIа бола опыт дIайоаржабелга партийни организацей балха лоархIамерча гIуллакхех цаI хила дIаотта деза.

Из дакъа дергдоацаш, боккхача лоархIама да цхьацца йолча моттигашка ах лелаш акхашта, дастам ца телаш лелаш а да лаьрхIа гIуллакхаш тесса дуташ а хилар ца.

Пачхьалкхен планаш, тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара коллективаш саццагIдоахийта портта вIашагIкхь ца доаккхарца, бахктехкам лоаттабаца мара ца хьа сенца дикха деш я НазранерчаткPа трикотажни фабрика — 66 процент, Вознесенскера газ чакхдоахача заводо — 87, Ермоловски ДОК — 91 процент мара 1972 шера хьалхарча ах шера продукцена реализаци яра планаш кхоачашъяьнна ца хилар.

ДIадахача ах шера дукха болаш кхоачашдаьнза дисад гIишлошйой. Капиталъенай пачхьалкхен план 77 процент мара кхоачашъяьнац, дIадахача шера долара ийс процент лоагIа да цу та даьха толамаш.

Доккхий гIуллакхаш ду цхьа боахама болхлоша. Лакхьача боаракъ, дIадахача шерашкарчул дикагIа бIаьстахьара кхоачаре белхаш дехад. ДIадахача шерарча дукхагIа дийра гонареш, баьцдараш, шокара еана, кагита лаьрхIа хьаьккIам. IаламагIа заьача хьалашка гуракьа дийнача хьаьнд дика хьувеьхам кхобай. 28—30 центнер хьат хIара гектара тIара чуйиша боахамаш дукха да.

Хьайбай боахама а дикхад цхьадола толамаш. Бакъда, масанакъа а дац гIуллакхаш дика. Дукхача шерашка бокха юкъахаш дика долаш хьадькхад Сунженски райна боахамаш. ХIаьта уж тIехкхьарча хана гектара цIоагIа лахденнад уж. Цу боахамашкара нах шоаш хиннараш бе, хIаьта техника тIехьйитовцэ хилл гIерта хьинаьц. Деррига а боахама дола деля молденнилга, нах вIашагIтаха а дешна дош кхоачашде оарцагIбаха а ца бер мара хIама дац.

ТIайийца декхараш кхоачашдаргна вIаштIехьдоккхаш партийни организацешка хIара сага гIо де деза цу декхарий лоархIам дIабовза, уж кхоачашдеча цо лаца деза дакъа молагIа да ха, цох бола бехкьтохам шейбе боза.

Гаргга кхоачаш латт СССР хьалхан Нохч-ГIалгIайчен автономни кхайкаьа 50 шу дуза цIейн. ШерагIа кхаьш латт церна дока да доаттIара наьъе дезара ахь. ТIайийца декхараш кхоачашдара хIара коллективе, хIара болхло, берригача къахьегамхой оарцагIбаха беза, тIеIаьртта къовсам лоаттабе беза СССР хьаьнь 50 шу дизара сийна оттаь юбилейни сийлахь знек аккхара.

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятей, нохкашта, установкашта, капитальни ремонт еча хьинаре къахьегарца белгалъяьнна а Климов Иван кепте латтача монтажникий бригада. Укх шера дукхагIа установкашта капитальни ремонт яьй цо. ХIара сменагIа нормаш 140 процент кхоачаш а еш, хIанзалехьа октябрь бетта чотах къахьегаш я бригада. Цига ловай ноххоьстишта хьокхам а телаш болх бу монтажникаша Чуденко Михаила, Самарский Алексея, Бычков Николая, кхьичар.

СУРТА ТIА: аьрдехьара латтехьа Н. Климов, М. Чуденко, … А. Самарский, Н. Бычков.

С ХУГАЕВА сурт.

КПСС Обкоме, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофен

КОТБАЬННАРАШТА — ЦIЕ БАЙРАКХАШ

1972 шера на бола ялташи лата-бобоеи культурашй чуэцара а на бола хьат лийчдера хайьа боахама план телама кхоачашъяра тIехьа аьрхача социалистически къийса лелоига хьегаш а хьеша, КПСС обкома бюрош, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советаш, облсовпрофен СОЦАМ БУ:

КПСС обкоме, республика Министрий Советан облсовпрофен наьрга-наьрга тела ЦIе байракх Шаьла райна ла. Укх шера 1 августерча хьале Шаьла райна колхозашен совхозашен республика эггара хьалха кхоачашйир хьат (хьаьккIин бовцаш) дIадалара хайкъа боахама план 111,4 процент. (задани а тIехь план 6,5 эзар тони йолча, пачхьалкхена дIаденнад 7,2 эзар тони). ХIара гектара тIара 20,6 центнер хьат чудениад, республика юкъера лаьрхIача даьннар 15,7 центнер мора доацача.

РОССЕ БОАХА КЪАХЬЕГАМА ГIА

Российски Федерацо къахьегамхоша, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, СССР хьаьнь 50 шу дизара сийна боагIгIеяла тайпара лакъабахар дукха социалистически къийса а лелаеш, хьалхарча ах шера юрда толамаш даьхад халкъа боахам дегIабоалабара, бахача нахъа вахара боарам лакхбара даькъе. Цу хьакъехьа дувц РСФСР Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоама тIа.

Продукцена реализаци ярек кийделей дукхагIдоа лоархIамегIара тайпин арахецарел ах шера план республика бIарча хьайнийцача тIехкхоачашъяьй промышленносте. ДукхагIа хьаьнь промышленни продукци дIадахача шерарча цу ханаца лийсача 6 процент хилар. СихагIча темпегIа дегIаьхад халкъа боахаме технически прогресс Iалашъеш дола доакъош. Къахьегама совдале 6 процент лакхьенай промышленносте.

Промышленноста керттерча доакъоша 1971 шера хьалхарча ах шераца лийсача дукхагIа хьаьнь продукци: электроэнерги — 8 процент, йовгача хIамай промышленноста — 6 процент, Iаьржен сийрда бесаш долеи металлурги — 7 процент, химически мехкдаьтта химически промышленноста — 9 процент, машиностроении металлообработкен — 11 процент, хьун, хьу чаккхйоаха, целлюлозно-кехата промышленноста — 5 процент, гIишлой материалий промышленноста — 6 процент, кийга промышленноста — 2 процент, кхачан промышленноста — 3 процент. Культурно-битовойн цIагIарча боахамен гIуллакхашта лаьрхIа товараш 10 процент дукхагIа хьадаьд.

Хьалхарча ах шера план кхоачашъяьй РСФСР ерригача промышленни министерствашен, Камчатски, Мурмански, Астрахански областашкара Нохч-ГIалгIай автономни республикагарен дIа мел ийкхача, ерригача автономни республикай, край, областий промышленностон.

1972 шера хьалхарча ах шера республика бIарча хьайнийцача иьккхай: электроэнерги — 367 миллиард киловатт-сахьат, мехкдаьтта — 157 миллион тонн, газ — 44,8 миллиард кубически метр, кIор — 180 миллион тонн, чон — 22,4 миллион тонн, болат — 34,4 миллион тонн, прокат (ерригача а) — 27,2 миллион тонн, болата турбаш — 765 миллион метр, аьшка руда — 33,9 миллион тонн, минеральни удобренеш (условни единицашца лоархIаш) — 15,3 миллион тонн, химически хьоасий — 231 эзар тонн, металл теда станокаш — 52,1 эзар, автоматизаце приборашй средствашй — 886 миллион сома мехъа, вычислительни техника средствашй цаьрка тIехьара запасной оатхалаши — 259 миллион сома мехъа, автомобилаш — 557 эзар, тракторашй — 112 эзар, юртбоахама машинаш — 683 миллион сома мехъа, целлюлоза — 2,6 миллион тонн, кхьакат — 1,9 миллион тонн, цемент — 30,7 миллион тонн, кIадаш — 2567 миллион квадратни метр, эипаш — 245 миллион квадратни метр, ленах даь кIадаш — 297 миллион квадратни метр, даьреш — 406 миллион квадратни метр, тийгадаь хIамаш — 5 миллиард сома мехъа, чухьенахьа духаду пазата баракъаш — 175 миллион баракъа, тIегIолла духаду пазата баракъаш 105 миллион, телата кога гIирс — 163 миллион эзар, дулх (промышленносте гIолла чакхдаьккхар) — 2 миллион тонн, кхачанга йола чкъаьра продукци — 681 миллион сома мехъа, мIад йоаха синтетически средствош — 175 эзар тонн, сахьаташ — 19 миллион, пигале-топпара пхьегIаш — 200 миллион пхьегIа, радиоприемникаш радиолаш — 2,7 миллион, телевизораш — 1,6 миллион, холодильникаш — 1,8 миллион, баракъаш дутта машинаш — 1 миллион, электропылесосаш — 634 эзар, мотоциклаш мотороллераш — 338 эзар, мебель — 938 миллион сома мехъа.

Тоаденнад предприятей балха технико-экономически хьоккхамаш. Лохбаьб промышленни продукци хьайрта дIабода мах. Накопленей план кхоачашъяьй. 1971 шера хьалхарча ах беттаца лийсача 9 процент дукхагIа хиннаб промышленностен халкъа боахамен баь пайда.

БIарча хьайнийцача промышленносто план кхоачашъяьнне а, белгалдоаккх РСФСР ЦСУ хоама тIа, цхьайолча предприятеша кхоачашъяьнац производственни планаши накоплений планаши. Керда болх бе йолаялийтача дукхача объекташка хIанз а мела лел проектни мощносташ карьерзаяра гIуллакх.

Колхозашен совхозашен бIаьстан юкъе хIамаш дIаера план толаме кхоачашъяьй, хаоттама хьалаш аьтту боацаш лийсдалар бахьан (Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиум хьежай противоракетни оборона системашта доазув оттадарах долча, 1972 шера 26 мае Москве кулгаш яздаьча Советски Социалистически Республикай Союзаи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе даьча Договора ратификаци яра хьакъехьа СССР Министрий Совето хьачуденнача дешага, заключени яьта дIаденнад из СССР Лакхехьарча Совета Союза Советех Къамий Советеи кхьисй мехкашцарча гIулакхашта йолча хомиссеих.

(ТАСС).

Республика юххьанцарча партийни организацешка

Самардийнахь Гудермесски медицински инструментий завода коммунистий юкъара собрани хилар. Цига цар дийцар хургдола партийни документаш хувцара завода парткомо беча кийчоя балхах дола дош. Цу хьакъехьа доклад йир завода партийни комитета секретара ков. Цыганкош.

Докладчика а цул тIехьагIа къамаьлаш даьча коммунисташа а белгалдоахар партдокументаш хувцара кийчо ярош из чакхдаккхарош КПСС Программаи Уставои дIадехараш дэзза кхоачашдергдолаш хIара парто член хьалхкхьара новкъостал деркхилар. Из лоархIаме организационни политически болх плановни заданеши юбилейни социалистически декхараши толаме кхоачашдара даькъе шоашта хьалкашка латтача практически декхаршца айкха дувзар цар.

* * *

Укх денашка КПСС Грознеиски райкома заседание зале СССР хьаьнь 50 шу дизара хетаь общественно-политически чтенеш хилар. Цига «Социализм хьалъеча хана СССР къамий государственность хьалъяр тоаделга» яха лекци йийшар халкъа тIахьожама Грозненски райони комитета председателa, парте райкома бюро члена Ф. И. Василькова.

Лекцега ладийгIачул тIехьагIа республика краеведене музея болхлоша кийчдаьча дагахьарча журналага кьежар гулбеннараш.

* * *

Республике «КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре» яхача девизагIа аш йола гойтара агитацешоллагIа тур чакхъяьннай.

Цу хьакъехьа МагIалбика районе малагIа тайпара болх баьб хьожаш хилар укх денашка лаьрхIа цу гIулакха вIашагIъелла хиниа городской комиссе. Цар белгалбаьхар цу конкурсе котбаьннараш. Промышленни предприятей парторганизацешта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Малгобекнефть» НГДУ партийни организаце, шоллагIа — бурудеттача балхий управлене.

Юрта боахама организацешта юкъе районе эггара дикагIа гойтара агитаци кийчъяьр «Ингушский» совхоза партийни организаци я. Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб лаьча белгалъяьккхар «Алханчуртский» совхоза, «Кавказ» колхоза партийни организацеш а.

Гойтара агитаце конкурса кхоалагIа этап дIайолаенна хIанз. Цун итогаш ергьа ер шу чакхдоалача хана.

ДIахо йодача хана из болх района предприятей, боахамий, учрежденей парторганизацена кхьа а тоабергбола гIуллакх Iалашде гIерт парте МалгIабика горком.

ХЬИНАРЕ БОЛХ БУ

800 гектара тIара гураьа дIадийна на бола ялташ районе массарел хьалхагIа чуйица баьлар Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза къахьегамхой. Кхашкара балхаш сихденнача хана дика гIуллакхаш карагIдувлара белгалбаьлар комбайнераш М. Ибрагимов, А. Ахмадов, Б. Моллаев, кхьиберш. Шоай дийнахьара нормаш дикка тIехкхоачашйора цар. 200 гектарал кIезигагIа ялат хьаккхаш царех хIаране.

ХIанз юкъарча доахаша доакъар Iалашдеш бу механизатораш. Силоса хьежкIаш хьакха йолаяьй. Укх шера доакъара лаьрхIа 400 гектара тIа дIайийнай уж. План 170 центнер йолча къера лаьрхIача хIара гектара тIара 200 центнер моша доакъар чуда дош деннадар звеньевойша Ч. Яндотова, Б. Альтемирова, кхьичар. ХIаьта цар из сийлекха кхоачаш а ду Цхьайолча моттигашка хIара гектара тIара 200 центнерал совгIа чудахь моша доакъар.

Доакъара хьежкIащ хьоккхад дика болх бу комбайнераща. Царех хIаране дийнахь 20—30 гектара тIара хьежкIаш хьокх. Из хул 115—120 процент.

Хьайбаше Iа доаккхаргIбота фермана юкха кIоага чу йоля силос. Совхкарчул дукхагIа доакъар эшаргхилар дий ца яуш ба доакъар Iалашдераш. Совхка 4000 тонн силос кIоага чу еллаила цу боарамал дикка тIехалхаргба уж укх шера.

С. МАДАГОВ.

СОВЕТИЙ БОЛХ

Укх денашка Урус-Мартана района исполкома заседани хилар. Заседане дакъа лоацаш бар района совхозий парторганизацей секретараши боахамий специалисташи.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир юрта боахама управлене начальника ков. Каримова. Цо дийцар кхашка хий деттара белхеш дикагIа вIаштIехьдахара ерригача совхозий кулгалхойн къахьегамхойн оарцагIбала безалгах.

Района юртбоахама техниках дикагIа пайда эцара хьакъехьа къамаьл дир управлене керттерча инженера ков. Тарамова.

Л. МИЛЯНЦЕВ,
райисполкома секретарь.

* * *

Селхан парте Надтеречни райкома актови зале къадьегамдой депутатий районни Совета сесси хилар.

Сессе дийцар «Кагирзой ерригача юкъерча юкъерча образованега бовхилга чекхдаккхарана юкъерча образовани школа дIахо а дегIайоалаярадий» бола КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советан социализ хьежийча районе школаш дешара кердача шера кийчъярах дола дош.

Цу дешах лаьча доклад йир районо заведующи ков. Татаева.

Прениех къамаьлаш дир сессе дакъа лоацаш хиннача депутаташа, хьехархоша.

С. ДЖАМБУЛАТОВ.

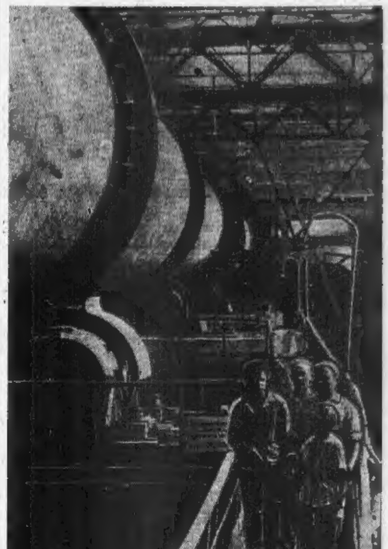

УЛЬЯНОВСКИ ОБЛАСТЬ. Иналача хана ахьа бутт хьалха эзарлагIа тонн цемент яь баьлар Ульяновски цементни завода болхлой. Из це вIаштIехьдаьлар предприятия органьийка тоалр а керда технологи балха юкъеяхар а бахьан долаш. ХIанз болх бе болча оборудованена модернизаци яра пятилетка чакхйоаллаш коллектива торо хургьа ше кхаха гIертача доаьа — … шера цхьа миллион тонн цемент кхачарга кхача.

СУРТА ТIА: цемента эзарлагIа йола тонн арахецача дакъа лаьца завода дикагIбола производственникаш Н. Шайхнурова, П. Полкорников, З. Бондарь, Н. Миронов.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН АВТОНОМЕ 50 ШУ ДИЗАРГА

ИШТТА ДАР БАКЪДАР

«Советий къона республика ла-йоал евача хана, доккха хІана гІаттача цу минуте цуна тІехьа беррига а, ца виннача хана Советски Іаьдала оагІув хьал а лаь ца дІаяттар ГІалгІайче».

(1918 шера Терски области къахьегача халкъа IV съезде Серго Орджоникидзес даьча къамелара).

Кавказа къаьнача лоамашка кхаьчар Октябра цхьа бола цІогІа, цо сомадаьха тоІадаь доаккха халкъаш гІайттар сага хила хьакъ долаш йола бокъонаш шоашта яхар дукъа хьовсам болабара.

Еррига ГІалгІайче! Уйла тІайхийтал оаш цу дешашта. Уж бар шуг вежарий, дай, даь дай. Уж бар са ханнара, са юртара вах, кагирхой коммунистически Союза гІоллара доттагІий: Хамхоев Товсолта, Алироев Мустафа, Костоев Алхаст, Медов Дудакъа, Муссев Соси, Алироев Мусаип. Уж тІем тІа лийтар. Бов безам болаш бадар уж, цхьабакъда, эшача минуте шоай башха-дика вахар дІаделар цар шоай халкъа ираз кхоане бахьан долаш. Уж цІераш йовзаш дукха бац, цхьабакъда, царех хІаране вахар хІаназарча моахала бола башха-дика хьонхам-м ба.

Баьцо сийгъаьча ареашка, сома бешамашка, идата кхашка, керда хьалдаьча цІеношка, улицашка, лакхача лоамий хозача суртага хьежаш со латтаи кІаьхка тохадолийт дог юха чудессача дІадахача хІамаша.

ХІаша МагІалбика районе СоагІапчарча, Инаркъерча, Долаковерча къахьегамхоша дика дийкъа ялаташ кхедаь ер аренаш укхаза бахача къеча гІалгІаша даьрагІа болчи Советски Іаьдала моастагІашна — бичераховцашца, атамана Шкуро кІайча казакий сотнешца, чІоагІагІа болча деникински бІуца лира тІемаш даь моттигаш я.

1918 шера 19 марта ГІалгІайчен герзашпарча киний штабагара хоам хилар. Надтеречни районе идача кохчий юртацка боккхача низаца чудьалха хийчлуш ба кІай казакаш, аьнна. Штабо Долакоа лаьттача герз карарча отряда тІадиллар сов чехка къеча нохчашта новкъостала гІолга. Цу буссе а, Долаковара 80 говрабаьри, са воккхагІвола воша Алироев Мусаип хьалха а волаш, цу тІема-наькъа араваьлар. Хила а къиза а бар тІом. КІезига боабанзар цига вай нах а. Цхьабакъда, шоай къонаккхий ца дохадеш майра летача говрабаьреша Тийркал дехьа кхийсар кІай казакаш.

Цу деношка В. И. Ленинга телеграмма яхьийтар Россе хьулбехьен чрезвычайни комиссара Серго Орджоникидзе: «Буроина гоннахьеи ГІалгІашкахьеи тІом латта 7-гІа ди да. Беррига гІалгІай цхьатарра Советски Іаьдала оагІув хьал а лаьца дІаяттаб».

1918 шера хиина чоалаш йийраз яьннаяцар юха а гера бе долла дийзача хана. 1919 шера 7 февраль эггара чІоагІагІа болча деникински бІуца лира тІом болабир Долаков, СоагІапча, Инаркъе бахача цаха. Тийрка йистерча дукъагІа цхьан бер чура кІийле лаьцар оаха. Цу тІем тІа тхона кулгалдеш вар Гарданов Тоаркхо-Хьажа, Алироев Мусаип. Лира тІом бар из. Деникиний шин везлах дийна виса 45—50 саг тха говрабаьреша лелхабаь Тийркал дехьакхайсар.

ТІехьагІа Деникина язду: «ГІалгІай мехка кхаччалца шокарца дахадар тхо, цхьабакъда, цига дукха цІий даьккхар тхох».

Дукха ха ялелехьа гІор-тита дижар. Керда вахар хьалде доладелар халкъ. Іалаьмате боккха болх бе безаш хилар боахамен культурак даькъе хрой эргаххара.

Со Долакоа изба-читальне заведующелла хьожавир, цу цхьан хана комсомольски ячейкина кулгалдеш а вар. Тишдеина боахамаш, мощал, кІийлена а кувшаш саьнгара бандиташа деш йоанаш — цу хьалашка хьалде дийзар керда вахар цу ханара комсомольций. Белгалдоаккхаргха вай, комсомольски ячейкаш цу хана хІара юрта партийни кулгала чІоагІагІа бола гІоний хиана хилар, хІаьта парте член волаш нагагахьа саг мера ванар. Цу халана хана В. И. Ленина енича указанегІа Москвера тхона йитар нацадски хьажкІаш, шекар, саьн. Уж ерригаш хІамаш къеча наха дІайийкъар.

Изба-читальна ерригача районе алхха цаІ мара бола культуре-сердалон кхувир бар. Кагирхой дукха хулар цига массаза а. Тамаш я яц — сердалонга кхача, деша гІерташ бар нах. Юхханпара образовани йолаш мара со а вацар, цхьабакъда, эрсий шеттала хийцца деша а ядде а доаре сона. Изба-читальне хинначе литература тІара комсомольцаштеи кагирхоштеи дувцар, большевистски партех, Ленинах, комсомолах дола хІамаш. 1922 шера комсомола ГІалгІай областной комитето сона тІадиллар СоагІапча, Инаркъе комсомольски ячейкаш вІашагІйоаккилга. Але дезаш да, цу ханара кагирхой шоашка яхар де кийча хиина хилар. ХІаьта 1923 шера кхаь а юрта — Долакоа, СоагІапча, Къаскина, делал дола комсомольски ячейкаш яр тха. Боахамя культурен хьаьра дешашка хьожаш яр комсомольски ячейкаш. Оаха хьалйора школаш, больницаш, цІенош, хьаьраш, наькъаш дехкар, тІаьш техкар. Лоьтташ оахар, ялаташ дІадуара. Наха йовзув-дешар хьехар, тхоаш Іомалора. Къахьегаме политически дисциплинага хьежар. Советски Іаьдала моастагІий дьагуІабаха новкъостал дора чурча гІулакхий органашта. Бандитизмаца ловттабьча къовсаме эггара хадагІа долча дешошка Серго Орджоникидзе инициативагІа 1919 шера 4 феврале Мочкъий-Юрта цхьан денна гулъаьча гІалгІай халкъа съездо Лоаман ГІалгІайчен Республика хьаяр хьахкайкадар. Иштта дукхьашка бІарча цхьа халкъ а даь официально дІаэттадир Советски Іаьдало гІалгІай халкъ.

Цул тІехьагІа, ГІалгІай Автономни область хьаяра гІулакха 1924 шера 1 августа Мочкъий-Юрта юххе вІашагІкхийттача шоллагІча съезде хилар со Долакоарча партизанашца цхьана. Съезде бар облаcта кулгалхой: Звяцков Идрис, Гарчханов Іаьла, Албогачиев Юсеп, Ханиев Махьмад, Альдиев Султан, Гойгов Іаддал-Хьамид, Костоев Бексолта, Алиев Мудар, Тебоев Іибазбик, кхыбараш.

Тха районера цига бар ВКП(б) райкома секретарь Баркинхоев Рамазан, райисполкома председатель Алироев Мусаип, Долакоара юрта Совета председатель Мамиеков Ислам.

Съезде доклад йир Гарчханов Іаьлас. Съездо массава раьза а волаш Нохч-ГІалгІай автономни область хьакъ хилар къоабаллаь тІанийцар. ХІаьта тІехьагІа, 1936 шера, цунах Нохчий автономни область хьа а тохаш, кердача Конституцига хьежжа Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика йир.

Цхьаьцха факт йоалларгьа аз. СССР хьесап [illegible] тха районе комсомольцашта шефства новкъостал де ВЛКСМ обкома Шадиев Азамати Берсанов Инаркъер бахийтар. Районерча комсомольцаша хьиера болх дІабоалабир бахача наха юкъе Советски Социалистически Республикий Союз хьаьра лоархІам дІабовзийтал. Цу хана юха а шоай тийша болх дІаболабир кулІкаша, моллаша, царна тІехьа лаьттача бандиташа. Цхьабакъда, халкъо-м цар фуннагІа леладаьдале а, яйса никъ хержар — массава раьза а волаш хьалхьыцар СССР хьаьра идея.

Иштта дар цу хана бакъдар...

Цу хІана лекэ ах бІаь шу дІадаьхад. Уж бирое, хала деноаш чакхдаьнна. Кердача вахаро тийрдадаьхад Кавказа лоамаш. Ах бІаь шу хьалхагІа адамий цІий Іоахача цу аренашка, цу моттигашка тахан хьалхинием хьахулашт керда поселкаш, хьалъутташ мехкдаьтта вышкаш, итташ культурни учреждениеш я. Тахенара город МагІалбик — из а чІоаггІа дегІаеиа индустри а йолаш йола мехкдаьтта бІаьхий район.

Довзаогдоацача доалаш хувалденнад наьха вахар. Массе цІагІа хІана яц аьнна радио, газеташ, книжкаш, телевизораш я. Мел эшар да хІара цІагІа. Хьаьнкий къаман шай интеллигенция, лораш, хьехархой, инженераш, агрономаш, Іилмахой. Йовзув-дешар из ховлга дІахаьвкхад. Дерригем дийца а вергвий уж! Из долле хІама хало дІадехаш да. Нах шоайла вежарий, когдъостий, доттагІий а хиина бахаш йола социалистически строй тІех хилар да, КПСС Централни Комитето леррагІа чакхйоахача ленински къамий политиках хьаьннар да.

Шоаш шоайла вошал тасса ах бІаь шу дузе юбилей укх шера эзъергьа вай межнарчи халкъаша. Доккха цІей да из. Са Нохч-ГІалгІайчен автономе а дуа 60 шу. Къовсамийн толамийн шоаттдъе итт шу да уж. Са хІанз 70 шу даьннад. Цхьабакъда, со къонзеннеж ираз долаш ва сай халкъ ираз долаш хиларех. ПохаргІеанаш а вай барт-цхьогІо. ВІаьи шеращка летта лоамаш санна чІоагІа хилда СССР вежарашка долча халкъашта юкъера доттагІал, хьастара хий санна цІена хилба царна юкъера безам.

Алироев АЛСБИК,
1927 шера дена КПСС член,
персональни пенсионер.

ЛИТОВСКИ ССР. Каунасски радиозаводе хьаьй «Шилялис-401» яхача портативни телевизора хьалхара образецаш. Экрана диагональ 16 сантиметр я. Телевизоро болх бергба персональни тока сете а портативни аккумуляторни батарейтеи автомашиний аккумулятортеи гІоала а. Приемника дозал (ток дучундар доацаш) беррига а 3,5 килограмм да. «Шилялис-401» туристически наькъа араволаш, хьунагІа, дача саьнкердан ваьлаш шийца дІайоалла йоаг а.

СУРТА ТІА: художник-конструктор В. Балдаушене «Шилялис-401» яха портативни телевизор хьагойташ я.

М. ОГАЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

ПРОФСОЮЗНИ ВАХАР

ЮБИЛЕЙНИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

ХІанз санна бехктоххаме, чоалхаме денхараш лаьттадац Наьсарерча юртбоахама къахьегамхоштa хьалхашка цІакха а.

Хьалха-тІехьа лаха йиш йоаца кхашкара балхаш вІашдуххьал яйтад: ка бола ялаташ чуциллга, хьажкІаштеи коартолаштеи Іувнал делга, долкъар Іалашделга, лаьтта оахалга, шоллагІа культураш дІаюилга.

Хьалхе а белгалдаккха долагІа, наьсархоша укх шера санна лакха хьувкъам кхебаьбац. 34 центнер соагІа кІа чудахъ хІара гектара тІара, 14—15 шера хиналац укх шера санна тоадеина хьожжІий кхаш. ДогІаш хийлча ляна да из, йоах цхьабараша.

ДогІаша дикка новкъостал даьд, цхьабакъда, хьувкъама керттера лард елларш механизаторий, кхыча ахархой кулгаш да.

1957 шера дена дІадахача шера мара гурахьа дерриге лаьтта зиба аькх Іоаллладац тха районе. Укх шера бІаьсти нуж тІехьа долаш трактор бІаргайоавизар тхона тхоей кхашка. Цхьаьцха я ала деза. Іа делча дена бІаьсти ялладца тайп-тайпарча минеральни, органически удобренешца вакадедаш хьаьндир лаьтта.

Иштта кийчдеш зиба хьытта вахар чІоагІа пайдане хиннад. ДІадахача шерашка бІаьсти йоаллашехьа кхыдола балхаш юха а теттаи лаьтташ ахй йолхаф совхозашкара цкз болашагІйола тракторш. Укх шера из болх бе бийзенар механизаторий. Аьха задача кхашта мах баькха, кхыдола балхаш дак хлет дІалера кийчде мара дезанзар. Агротехнически бокъонаша дІа мо дехкара сила а лоацагІча а хенашка дІадийра ялат. Хьалхе санна гаьйа ца боахаш юххьанца дена боагІача тайпара лелабир оасара дукъалара болх.

Дукхьа ахьанц догІаша клебешбац иштта дика хьувкъам. Механизаторий хьинарех даькке бокхат да из. ХІанз керттера дез — юбилейни хьувкъам цхьа килограмм вохьа ца йойташ шиа хаинахьа чубаккхилга да. Из дехар кхоачаш де парцагІбаьннарашта юкъе хьинаре дакъа лацарца белгала ба районa юртбоахама профсоюзни организацена чубоагІараш. Кхо эзар гаргга саг ва уж. ХІара совхозе, отделене, бригадашо-шоаш бол-болча социалистически ихь а йоаржаь хьинаре болх беш кхычарна лаьктам тела гІерт уж.

ХІанз кхашка а фермашка а коммунистически къахьегама болжа юкъе ваьнна 700 соагІа саг. Царех 300 сага коммунистически къахьегама сийлен цІи еннай. Из цІи яьнна гІертеш бІарча коллективаш я — 30 бригада, 10 цехи отделенеш.

Совхозашкарча профсоюзни комитеташе Іоаьча опытага хьежжа керда методаш юкъехуль яоай балха. Масала, «Октябра 40 шу» яхача совхозе комитето (председатель йов. Куслей) кхаьнка деча балхашта хІара ди массаза доала итогаш ю, фермашка итт ди массаза доала ю итогаш. Дика вІаштІехьдаьнкхал сиго наьха балхашкара моральни материальни безам совбаккхара гІулакх а. Профсоюзе районерча чубоагІаш йолча иттанех дикагІа лоархІаш я «Назрановский» совхозе комитет (председатель Къахьегама Цlеча Байраккa орден лелаю йов. Абиев). Къаьстта тІеракам тІабахийта вІаштІехьдаьнкхад комитето гойтара пособеи новкъосталца агитеца елга.

Укх тІеххьарча хана совхозий профкомаша ер коллективни къахьегама вайдаи иштта кхоачашъе хьежара болх дикагІа лелабу. ЛоархІаме документаш да уж. Цар тІа да ерригача коллективан вахар. Уж тайиадераша дердекина ду цу а да. Шай закхьа болхлошта алапи дІалувгаш, дикаго кхачанна уж Іалашбалла, соагІаташ хаиналье а дІахайнеш а дІадалар, кхыдола [illegible] лупи комитеташе шоай новкъостала. Укх тІеххьарча хана цІентагІа хьа тхона цу хьалгІайташ болхлой дІаскьаш.

Хьалха-йийначарна тера ца тха кхашкара механизаторий кулостанаш. Цlеча керпичанал дина цІенош, чубаллаб газ, лостам да массанахьа. СалаІе, деша, шашкех, шахматех лоавзе, радиого ладугІа, телевизорга хьежа йиш я бригадашка бехарий. МоттигашкарЧа профсоюзни организацеш дІахо яхь а эргадоахаргдо уж хьашташ.

Наьсарера къахьегамхой укх шера дикача производственни чоагІара кхоачам бе СССР хьалха Нохч-ГІалгІай АССР вІашагІйоаллар 50 шу дизара юбилейна. Из кийче ер социалистически дов наш шеррагІа бовзадеш да тха профессиональни союзашка.

М. ОЗДОЕВА,
Юрта боахама белхалой профсоюза Наьсарен районна председатель.

Дукхача ца хьаьлгІа дола хьахоабашийт шоайла кхоачарагІа йола шиъ предприяти — Тбилисски Новочеркасски электровозий ду заводаш. НЭВЗ-а коллективо (Ростовски область) машинашка новкъостал даьд къонача грузински электровозостроенига эггара хьалхара ВЛ-8 локомотиваш дралешара. Грузински электровозаш араше тхоан дралешара ВЛ-10 яхача локомотивашта хІаьи а машинашка деррига шипадани деталаш (пневматически, тормозни, [illegible]) тха Новочеркасска.

Шоай предприятешта аппаратура араяьккъгІадаш электрически машинашка укх шера кхачаш я предприятеш. Новочеркасске хьаргІа пневматически контакторага («ПК»), хІаьта масса тайпара пневматически клапанаш — Тбилисски электровозаш дечу заводе. Цу йиш кулийтаргІа уж ларлаш араяьнара прогрессивни технологи юкъейоаллалье, уж хьаргІа бола мах лахбе.

СУРТА ТІА: ВЛ-10 яхача электровозаш тІа уттачо МБ-436 яра двигателашта лаьрхІача операшкаи хьенаш бе новкъашта тІехьвочадача Новочеркасски лагача участка ОТК контролер Г. А. Шевченкова слесарь-монтажнице К. А. Артемова.

В. Турбина.
ТАСС фотохроника.

РОССЕ БОАХА КЪАХЬЕГАМА ГІА

(Чиктедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа).

долаш яйна турахь йийна культураш юха дІаюолга Іалашцеъд.

1972 шера чуаца лаьрхІа ерриге юртбоахама культураш тІайола лаьттаи 123,7 миллион гектар да, царех ялаташ тІадолаш — 74,3 миллион гектар. ДІадахача шерала нийсдича дукхагІа хиннад ялаташ, шекара соехла, коартолаш, баьцалааараш дІадийна лаьтташ. ДукхагІа хиннад культураш дІаюв хий деха лаьтташ.

ДІадахача шера хьалхарча ялх бетташ нийсдича 4 процент дукхагІа даьккхад дулх, шура—3 процент, фуаш — 13 процент. Пачхьалкхено нийна хьаьбай продукташ укх боарамe хиннай: доахани коаттІара оалхазараш — 3510 эзар тони, шура — 13,5 миллион тони, фуаш — 8,6 миллиард.

Доахан коаттІара оалхазараш, фуаш шера ах шера плая плаяца соагІа уж эпара оттадаь хинна боарамаш а тІехьа лаьрхІача тІакххоачашъьай. ЛийрхІиимул кІезиг-дукха кІезигагІа яйнай шура.

ДІахо чІоагІеш хьаний юрта боахама материально-технически база. Пачхьалкхено колхозашен хьалхарча ах шера юрта боахен дагІабоалабарга дІадакхийта ахча 4,6 миллиард сом хиннад. Техника лоархІамагІара тайпашц минеральни удобренеши юртбоахама лоаттаяра ах шера плая кхоачашъьай. Юрташка дІахьацйтай 11,3 миллион тони минеральни удобренеши 201 эзар тони доакъарий фосфаташ.

Транспорта деррига тайпай грузооборот 1,4 триллион тонно-километрга дІа а кхаьча, 1971 шера хьалхарча ялх бетташ 8 процент дукхагІа хиннай. РСФСР дооалахьарча транспорта деррига тайпаша 7 процент дукхагІа беьб пайда 1971 шера хьалхарча ах шерарчул.

ДІадахача ах шера пачхьалкхен капитальни вложеней чотах болх бе йоаллийтай беррига а лаьрхІача 10,4 миллиард сом мах болаш йола кертера фондаш.

Цу чухьа пачхьалкхено дІаяйта капитальни вложенеш 20,6 миллиард сомага дІа а кхаьча, дІадахача шера хьалхарча ах шераца нийсйича 6 процент дукхагІа хиннай.

Пачхьалкхен подрядни гІишлой-монтажни организацеша подрядни балхаш 10 процент дукхагІа даьд соакха хьалхарча ах шераца нийсйича.

ДІахо планированеи, экономически стимулированеи, кердача система тІа йоахаш хьанхай гІишлой-монтажни организацеш. Хьалхарча ах шера кердача системагІа болх баьб подрядни балхий ерригача объемах 23 процент кхоачашъеш йолча 250 соагІа треста, цІеноаш деча комбинато, кхыча организацеша.

ГІишлошъечара къахьегама оасарле 5 процент лакхъеннай. ГІишлой-монтажни балхаш дарга дІабода мах лохбаьб. Подрядни организацей пайда 10 процент лакхбеннаб.

Цхьайола гІишлошъеи монтажни организацеш лоархІаьвац оасарле лакхъяра, балхаш дІабода мах лохбара, пайда алсамбаккхара енича аладенеех.

РСФСР халкъа боахамера болхлойи гІулакххера мах 1972 шера хьалхарча ах шера 56,3 миллион саг ва. 1971 шера цу ханаца нийсбича — 1,2 миллион саг дукхагІа.

Ахчанна лаьрхІача болхлойи гІулакхерча махех хІара бетта доагІа юкъера алапи соахарча цу ханаца нийсдича 3,6 процент дукхагІа а хинна, 133,7 сомага дІахаьчад, хІаьта общественни фондашкара тела ахчех льготаши тІехьа лаьрхІача — 180,1 сом. Колхозой къахьегамах тела мах 5 процент дукхагІа хиннаб.

Розничин товарооборота план 99,4 процент кхоачашъьай.

РСФСР ЦСУ хоама тІа белгалдоаких, дІахо а Іалаьмате дукха чуІе цІеноши культурно-бытовой гІирсаши хьалдаь хилар. Бахача наха бытовой гІулакхаш дара объем дІадахача шера хьалхарча ялх беттаца нийсйича бІарчча хьанйича 9 процент лакхъеннай, хІаьта юрташка — 12 процент. ДІахо а толамаш даьхад халкъа образованеи культуреи даькъе. ДІахо тоалуш хьаьнай бахача наха ду медицински гІулакхаш.

РСФСР-е баха нах 1972 шера 1 июле 131,8 миллион саг хилар.

(ТАСС).

НАХА ПРАВОВИ КХЕТАМ БАЛАРА

ЗАКОНАШ ХА А КХОАЧАШДЕ А ДЕЗА

Керда общество хьалъечой кхетам балара коммунистически партей Советски пачхьалкхенои чакхйоахача дукхача гІулакхашта юкъе боккхача лоархІам а гойтеш социалистически право. Къахьегамхой политически гІулакхех дІаяздатабир социалистически пачхьалкхе чІоагІъяра хилавше дергдоаш хІама, граждананий бакъдаш кхоачашъяра бола чонгам, социалистически законности правопорядок толлдаршца лоаттабола тхьовсана иттэх бокъдаш дола хІама да, аьнна В. И. Ленина.

Правови кхетам дуга чоалхане, кердаьннал наха тайпара процесс я. Дукха декъноаш кхоачадара, керттерча даькъе марксистски-ленински Іалаьмат мировоззрени акхагІа дола дакъа хиларах тавро социалистически право кхетавга вІаштІехьдаккхара дегІаниувалдаи тІалораадаль да из.

1970 шера 12 июне г. Москваи Бауманский районе харжархошта хьалхашка ше къамаьа деш йов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхад, «Советски законашта пропаганда чІоагІагІа яна, цар гІиллакх чу цІенга лакхъьяна, массане а законаш бокъонн сай дайгдоле уйла чубессализа йог ца хилар».

На увлаеи кхоачаш а оаш, партей областной комитето цхьа санна дукхаза а дийкад республикерча правови пропаганда къахьегамхошта правови кхетам балара хи доле дешаш, правови пропагандие тоарра граждашашта, ераьстта а кагирхошта. Правови кхетам балавеи да ма деза да партийни органаш, комсомольски профсоюзни организацеш, хІаьта иштта милиси, прокуратура, суда, юстици органаш декхарийле ер йола резолюци тІаийтай. Декхар хьаздаша оттадаь правови пропаганда цІацхаьтта ший иавъ балеш хулга, социалистически законность кхоачашъяра шоаш обществеии пачхьалкхени хьалхашка чІоагІа бехктовдеме хилар къахьегамхоша кхетаделга вІаштІехьдаккхда.

Республикий массаз, кхоачашдеш да уз пачхьалкхена партийни декхар?

Тхона метачоъ, правови пропаганда елгеи гражданашта правови кхетам лулгех укх шера тоадеинад республике. ДукхагІа чакхйоал къахьегамхошта законаш кІоаргагІа дІадовзийтара тІеерзаяь тайп-тайпара мероприятеш. Цхьайолча районашка, масала, МагІалбике, хІанале белгалара дика опыт Іоаьий.

Вай республике вІашагІа а екха районни халкъа университеташца болц беш а права 16 факультет. Укх шера кІезиг-дукха тоеннай лекцийи правови пропаганда. Дукхьа хьалхарча квартале республикерча юристаташ 1.300 лекци йийнай (соцца цу шера — 727). Кхетадеш да, правови пропаганда яра йийцача лекцей дукхдалга хьажжа мах бе йиш ца хилар, уж цунга дьежжа дукагІа а хила еза. Цунца дувалдоале але йиш йолаш да, бІарча хьийцача ешаш йола лекцеш векагІа хиния хилар. Юстице министерства цхьайолча лекцей анализ а я, методически новкъостал даьд лекторашта-юристашта.

Къаьстта уйле тІаяхийта еза кхуаш йоагІача тІехьенна правови кхетам балара. Юстице министерства оттаьчеи парте обкомо къовбІальчеи тематикага хьежжа, кердача къахьегама законодательствагІа, 10—12 сахьата лоархІам болаш а ева занятеш. Цул соагІа, права вокх доакъоех, цу даькъе уголовни права а, аьнна беседий хьеане 15—20 сахьата занятеш е еа ерригача профессионально-технически училищашка.

Цкъара баьча тоххано хьадьекхачох, хІара училище хІахале а 10—12 сахьата занятеш яьй тайп-тайпарча правови темаех лаьша.

Керттерча советски правах лаьца къаьстта дика занятеш ю гор. Грозне Ленински района юкъерча профтехучилище (директор йов. А. Г. Клиспер). Цу училище вІашагІъеллай культура университет, хІаьта цунна чубоагІаш — права факультет. Белгалдоалаш хІама да, нагахьа санна цу училищера дешархой хьалхагІа бетъе йола хІамаш леладеш хиинабале, укх шера цу тайпара моттиг нагахьа мара нийслуш ца хилар. Правови кхетам балара дешархой саклеташ лакхбеш хилар шеко йоацаш да.

Правови пропаганда кІезиг-дукха тоеннай кепайоазон, радио, телевидене новкъосталца. Из болх парте обкомо оттаьча планега хьежжа вІаштІехьбоах.

Юристашта методически новкъостал ду юстице, суда, прокуратура, МВД органий, кепайоазон, радио, телевидене векалех юстице министерстве вІашагІеллача координационно-методически совето.

Укх шера йиъ районе хиннаб юстице министерства болхлой правови пропаганда малагІча хьал тІа а хьовжаш, практически новкъостал даьд цига. Юстице министерства коллеге республика районий беррига судакойа дакъа а лоацаш ладийгІад Октябрьски, МагІалбика, Ачхой-Мартана районий халкъа судий дукхача викалашкеи халкъа судахошкех. МагІалбика городской халкъа суда председателa йов. Л. П. Доненко докладага ла а дугІаш цхьана коллеги хиннай юстице министерствай «Знание» яхача обществаи Нохч-ГІалгІай организацеи правленеи.

Цунна цхьана цу лоархІамеча балда тІа дукха кхоачамбоацараш а да. Хьахаргда вай, масала, правови пропаганда эффективностах деха доаш. Цхьайолча районашка чакхйоахача мероприятеех боалаш пайда бац: зуламаш тІатІа дукхагІа хул, социалистически законность телхаю, масса метте деш къоаз да, спекуляци лелаю (Заводской, Шаьла, Ачхой-Мартана, кхыйола районаш).

Цунна дуззадеина чІоагІа тержалье йоагІаш я бахача моттигашка граждананца беседаш яра юристаш оарцагІа а боахаш, бахача махала юкъерчал доашаш контакташ лелаярах пайда дукхагІа балга вІаштІехьдоахаш болча малгобекский опыт. Правови пропаганда яра гІулакх хьалха геттара во даттар цига. Болх во бора районе халкъа университетерча права факультето. Правови пропаганда еча пайда эшар моттигерча кепайоазонах, кхычарех. Укх шера парте горкомо цхьадола гІулакхаш чакхдаьккхад правови пропаганда яра дьюгьа юристий хьинар дІадара.

Республикий дикка болх баь къахьегамхошта правови кхетам балара гІулакха массови информаци средствех пайда дикагІа эцара. Цхьабакъда, теркам тІабахийтаза баргбац ца форма эргайоазаш тоалра гражданашц правови дукхагІа кхетара. Следственно-судебни практикера лоархІамегІеи лаьрххІа темаиа хержаи масалаш статьяшкеи беседашкеи дукхагІа кхувла а пайда хилчаргІа. ТІехьа новкъостала закон дІадовзийта я деза. Иштта из дача мара даза дог дац вай шоай статьяшки радиопередачашки пайда балара.

Дукха кхоачамбоацараш да кхуаш боагІарашта правови кхетам балара даькъе. Цу даькъа керттердар фуд аьлча — система ца хилар. Цхьайолча общественни дисциплиний преподавателаша юристашеи еш йола выступленеш эсала я. Цхьайолча общеобразовательни школашка тесса биттаб из болх. Дукха да йоацаш дешархоштеи цар даьшта-ноаношта юкъе правови пропаганда елга иштта вІаштІехьдаьккхал хьежар юстице министерства болхлой. Уж хилар Заводской районерча № 3 йолча юкъерча школе, Октябрьски районерча № 5 йолча юкъерча школе, Ленински районерча № 18 а № 1 йолча юкъерча школашка. Цу школашка правови пропаганда еш я. Цхьабакъда, плая йоацаш ю из. Юстице Министерства правови темаех лаьна ена лекцеш беседаш тематика кийч а я, просвещение органашка дІаякхьайта йоллашехьа а, тха тематика цу школашка йоацаш ю. Школий кулгалхошта дукха хьаьр хІама яц. Цу гІулакха бехке яр Грозне горОНО (заведующая йов. Е. М. Калашникова) а.

Кхуаш боагІарашна правопорядок телхарча лоаттабеча къовсаме кхуаш боагІарий дешашта йолча райисполкомий комиссей хІама хьалъайде деза. Цу дешах лаьца боагІаш йола предложенеш Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхерча Совета Президиуме дІачуеннай юстице министерства, хІаьта цо тха предложенешка хьажжа а хьежа боагІаш бола сопам тІанийнаб.

Правови законашта пропаганда ера къахьегамхошта правови кхетам баларан координационно-методически советаш вІашагІйолла еза ерригача районашка. Координационно-методически советашта юкъебаха беза юристаш, районий комсомольски органий кулгалхой, кхуаш боагІарий дешашта йолча горрайисполкомашкарча комиссей председателаш, кепайоазон векалаш, депутаташ, кхыбола бехктоххеме нах. Шеко йоацаш, горрайисполкомий председателашца чІоагІъь хила еза координационно-методически советаш. Царна кулгалдеш хила бееза опыт дукхагІа йолаш бола районий кулгалхой. Координационно-методически советаш декхаршкаи а бутт баланеьба правови пропаганда къахьегамхошта правови кхетам баларен эффективность лакхъяра тІеерзаьча хьалдача практически мероприятей план оттае.

Цу даца дикаллайта могадавле коллегІа планех из кхоачашъеш хилча мара пайда бергбоацилга.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхерча Совета Президиума совам тІа белгалаь мероприятеш керттерча даькъе правови пропаганда къахьегамхошта правови кхетам баларен эффективность лакхъяра тІеерзадь я. Уж кхоачашъяр — горрайисполкомий беррига кулгалхой, юстице, прокуратура, МВД органий, «Знание» яхача районни обществий декхар. Доккхий декхараш хьалхашка эттад административни органий белхлоштеи юристаштеи хьалхашна дукха ха йоацаш «Къаьгга болбеш малараш алкоголизма дуьхьала къовсам чІоагІбара да лехарех» дола РСФСР Лаккхерча Совета Президиума Указ кхоачашдеина къахьегамхошта. Къаракъаш малла дулам дІаловзийтара иштта пропаганда йоашве еза тха.

И. АЛВАСТОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР юстице министр.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 5 август, 1972 шу.

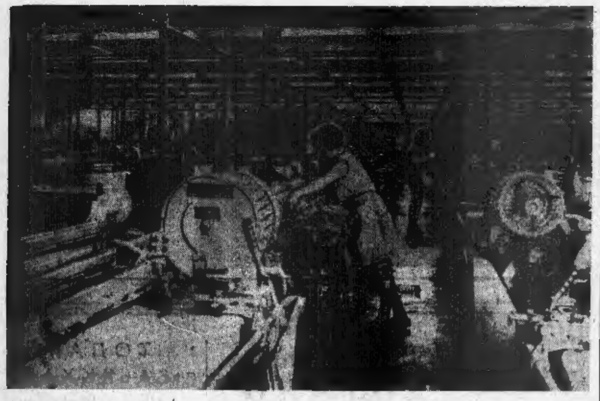

ТӀехь - тӀекъегӀа дуккаГӀа хул Чехословакин предприятешка болх беш йолу «СССР-е» хьалхе эха марка тӀалатта станокаш оборудовани. Нови-Бидховерчу «Тиба» жачза текстильни фабрике 255 советски станок еттаьй.

СУРТА ТӀА: оьрига а советски станокаш еттаьш ю.

ЧТК—ТАСС сурт.

Ийрча гӀуллакх леладерашца—лира къовсам

МЕЛАЧА НАЬХА НИКЪ БЕХКА

Малара тӀера вола сагг — зулакхо ву. Наха цьаьш тайнара халхетар, бохам ца беш, дол на дойнахьш Iац корта бохабу маларш маларех дукхагӀбараш. Эхь доьн цуи, юкъ йоь, эзӀел дол, жӀалла котхоза.

Иштта, цох волар лолалийта хоашнехьа мелара тӀакхуш волчуьна сагаца фу бирт, фу гӀулакх вургда?

Из дагавал наьха жер чу йоссаргйолча тайпара вӀаштӀехьбоц оаха тхоай совхозе корта бохабу маларш мелараш алкоголизмаш дуьхьалара кхетама балх. Цу хьакъехьара КПСС ЦК совайн РСФСР Лакхехьарче Совета Президиума Указн дицдалийтац аха. ХӀара агитатор, политинформатор, коммунист, кулгаде цу хьакӀашь ший де дазар хеш за тха совхозе.

Лаьрхх1а цу гӀулакха хетаьш партийни йийлла собраш хьй оадд, профсоюзни организацица лейнал ва дош, де лазар белгалдаьд. ХӀанз и кхевчайдеш да тхо.

Мишта бу оада из болх? Эттара хьалха малвее тӀера бола хьа дагаьшар оаха, дагадекар кьалхагӀа царгара беха зиларна дийнна гӀадаташ, зулмаш. Кхыетам боаьш, массанена хьалхашка сел оаха цорта оала дош, бехе боаьш. ХӀана ала, цар ве дерхьаьчул тӀехьагӀа овлачул пайдагӀа да из. Шовшта дагабьмча, хьош леладер мал аьга да хайча раьза хул уж шовш цу харцахьарча наьхь тӀара баьхарашта.

Маланза Iе ца луш вар тха тракторист Хаштыров Хьажмурд. Хьабеча болаьх дог ледхар цуи, бран йора дӀа мел ваьхийтача, цӀаьгӀа дезала юкъе халхетараш доахар, шийна болк бераша айхьаза вуьнр.

Хоза дувиарех, аларах дӀаме куртдолаш дацар. «Крокодил» ахача тхоай сатирически газета тӀа ваьхидар оаха из. Цул тӀехьагӀа лаьрххӀа из вуьна собраш йир бо болх беча бригаде. Гуш дар цуи мел хала да шийх дуьна кьахра бахьдар, дукха цӀей-кӀай вала айзар цун ший новкъосташта хьалхашка.

Юххера а кхийтар Хьажмурд, дехкеваьлар ше леладечох. Веча беля гӀалат дац по укх тӀехьарча хеча. Хьалха санна малара хьаж хьеттталац тха механизаторех Мержоев Назирах, Эгиев Ахьмадах, кхычарех. Нийсача наькъ тӀа лостай цар уйлаш, оьмалаш.

Тхоай совхозе малавца ца довгӀар даь ихьаь ихье моттиг йинташ оаха теркам тӀа ца бохийташ. ГӀирфийна хулеш пятиминуткашка юкъ оаха уж, еча беседаш хьалю.

Цул совгӀа шера пайда ма тха агитаторашц, политинформаторашц укх тӀехьарча хана газетах тӀа кепетта йолекьача корта бохабу маларш мелача нахах доакха зулӀмаш дувцаш йолча статьях. Дукха дог декадолийтарголда масалаш йоранагӀа царно цу материалаш тӀара. Къаьстта теркам тӀабахийта, дог лазаш бу из болх тха агитаторашца кертерча агронома Гагиев Мусас, гаража заведующе Пугиев Хьадриса, центральни мастерской бухгалтера Галаев Хьажмурда, мастера - наладчика Тохов Мусас, БуроагӀаларча отделене бухгалтера Гагиев Султана, кхычар. Ше вахача - веачача цу хьокъехьа кӀоарга чулоаш бола дош ца оалаш Iац совхоза директор Албогачиев Хаматхан, кхыбола совхоза специалисташ.

Сага хьехам бет вола сагг эгара хьалха ше хила веза ваьел ца довалеш, аьна бола хьехам. Цудухьа тха совхоза кулгалхой, специалисташ молачарна юкъе йоаш бӀаргагор эхь лоархӀаш ба. Цига мийна веха бӀаргавейнаьча сага сий лож, кӀевиргӀа лоархӀ ца хила, шиш хетеш дох.

Тха совхоза парткома болхлой профсоюзни комитета, комсомольски организаце беча кхетама балха юкъе дӀехо йодаче хана а керттера моттиг дӀаловцаргья корта бохабу маларш мелараш алкоголизмах духьаларча къовсамо.

М.-Б. АБИЕВ,
Наьсарерча «Назрановский» совхоза болхлой профсоюза комитета председатель.

ИЗ ДОККХА ЭХЬ ДА

ТӀехьаькхна корта бохабу малараш маларах алкоголизмах духьала къовсам лоаттабелга чӀоагӀдара хьакъехьа бола КПСС ЦК совайн цул тӀехьагӀара РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указан совхоза болхлой профсоюза комитета заседание дийхад оаха. Вокхха кхетам луш, уж дийнача хьамьал луш вола уж [illegible] документаш совхоза къахьегамхошта, беррига бахача [illegible] боакъонаш дӀадовлийтад.

Ялат Чуразак, кхидола кхеттарча балхаш сиддениача хана довдаргӀа дицдалийте цунна еррига уйла тӀаьрзайна беда боаккиулга дац, ЙӀаца кьлед дуккхача наьза хьинаоерча къахьегама денада бохаж да из. бӀарчаха шера цу дошоча хьувнкъента хьайжад, сатийсад массане а.

Болхлой комитета членаш, еррига профсоюзна актив кхешка к. Цхьабакьаш, цу сагатачӀ хана а бицбалийташ оаха совхоза болхлоша, бахача пайда бола кхетама балх.

Кхьье-кхьачача дага дакдолар а ца деш, планова системагӀа бу из бокхача доаджӀама болх. Массадолча болхана доакъонка тӀавӀовгӀаь нах ба. Царна шоай де деар фуд хоь. Тайп-тайпарча беседаш, хьеламех, даттеранта мелаш телар санна йолча методах хоаш пайда ийфу агитатораша, политинформатораша. Производстве хьалха лаьтташ масалана боаллбу, из ше вӀаштӀехьдаьча тоийтара пособех пайда эц, газеташ тӀа кепетта статьяш еш наьх.

ЙӀа дерига а пайда ца луш доаш, наьха дегашка цӀена, уйлаш йоссийт но, вочей гаьна в боахаш диках кхебу. ТӀакхда иштта бераш болх бора тӀаргӀа малаца ӀемерзагӀа хул.

Хьанна кац маларо сагг шай денаьах, гӀуллакхах, вӀдалях вовккхага, цох зулимхо велга? Цкъе дӀакхийтта кхо вӀесала ихет, озлаш да. Паччахьа хана цаI шоллагIчоа бӀаргӀара хьежача наьа нийсо хинад ца хина, аьлча а, хӀанз а капиталистий мехка бахача наха нийса да из. Цхьабекьда, сийлаьд-воккхача баьнча В. И. Ленина байракка кӀале коммунизм дьалаьаш боахача, еаI — массанена тӀехьа, массавар — шивонена тӀехьа» девиз йолча, вӀеший вежарий гӀулакхаш леладеча советски наха чӀоагӀа хийра да из.

Мешъ веха е маланза долаш сагг гӀалат наьлча «айл» дӀавоаккхош оамал из советски наьха. Лерига а ду из дӀакхетавара, котош тӀа а оттаргь кийсача наьхь тӀа ваккхара. Хала хета в на аьлча далаш цхьа дӀама. ХӀанз а тӀехьа болаш ба нийна юкъе малара тӀакхуш бола нах. Цу наха менна беха а болаш доахаш наьха, общественни порядок, советски законаш телхаьаь, зуламаш дар моттигаш кӀезига яц. Мешна ца йолча цьаккдача хӀаман духьа дергдацар цар из. Цу духьа советски общественна духьалара доаккха эйп да корта бохабу маларш мелари алкоголизма. Цудухьа из ширача эмах юхедица во, ийрча гӀулакх вӀендаь дӀадаккхара общественность тӀа-тӀа чӀоагӀага оарцагӀьвал.

Совхоза къахьегамхоша, бакъча нацаш беш бола кхетама болх лаккача боарамагӀа дӀабехьа кховкстал ду тхоьа болхлой комитета членаша Хамзатов Султана, Читемиров Миме, Гайтемиров Шервдие, Ахмадов Шамуна. Цар йохаца кӀоарга чулоацам болаш беседаш ю, хьехамаш ду, ваьара масалаш кхувл.

Иштта корта бохабу маларш маларах алкоголизмах дуьвала лира къовсам лоаттабеча хьинаре дакъа лоац бухгалтера, комсомолкас Идразова Розас, шоллагӀа отделене профсоюза моттигерча комитета председателя Джамаев Iарбе, гӀишлой участка профсоюза моттигерча комитета председатела Идигов Вахас, хьакхий-товарни ферма бригадира С.-А. Аниева, Мадаева Любас, кхычар.

Къаьнача АтагӀа, Доьу-Борзе юрташка баьхача наьха сходаш яьй. Цига чӀоагӀа бехке бир дени къаракхьаш мела нах, общественна пайданерча къахьегамах къехкаш, кхьдоле телха гӀулакхаш драхкераш. Къаракхь, кхидола корта бохабу маларш мелача наьха никъ бехка беза, аьнна чӀоагӀдир сходо.

Але деза уж гӀулакхаш довчул тӀехьагӀа бахаьма доакъонна къахьегама дисциплина дикка тоелехад. ТӀехдаьккха маларш мелаш нах бац совхозе. ХьалхагӀа кӀезиг-дукха молаш дийнараш а сайцаб. Нагахьа санна Ш. Заирамлов, Ш. Абуев, И. Яндаев, А. Джамаев наг-наггахьа молаш хинанбале, хӀана корта бохабеш мел долча маларах цӀенбаннаб уж.

Къарахь, кхидола сагг вокаву маларш мелар доаккха эхь лераӀ совхоза къахьегамхоша.

А. АМЕРХАНОВ,
Грозненски района «Атагинский» совхоза болхлой комитета председатель.

ДИКА СОВГӀАТ ДА ИЗ СОВХОЗА

Хьинаре къахьег тха районе «Сельхозтехника» гӀишлой - монтажни управлене къахьегамхоша.

Массеха бутт мара бац гӀишлошъераш «Гойтинский» совхозе хьаккӀаш йолаш пункт дьалъе йолаьь.

ХӀанз тӀакхьара болхаш деш латту пункта. Къастта эксплуатацие дӀадургьй из.

Белгалъеныц еза укхазе толейна болх бу прораба Н. Даудова кулгалдеш бола бригада.

Доацдача хана пункт кьалъь йина шоаш дения деш аьцлеш бригада коллективана.

А. ТАРАМОВ,
Урус - Мартана района шера бахлой управлене инженер.

СОМИЙ ГИ ДОАККХА ПУНКТ ХЬАЙИЙЛЛАЙ

ХӀана дена дӀа Наьсаре районерча Америка, Франца, кхыча паччахьалкхенашка дӀахкахьа йоаллергья цхьаьнка а нерда продукци — тайп-тайпарча сомий ги.

Цхьа кӀира хьалха болх бе йолаенай из доаха Iаьлий-Юртара пункт. «Сельхозкультура» яха Грозаера трест а из цига хьалъдар.

Генараш дидарал совгӀа гӀамгӀай, хьачий, Iажий, кхыболча сомий баьхка сон йоаккха укхаза. 15—20 тоннаш чуйодача хӀайча кистарнай лоам оттабьаб пункта юхе.

ГӀадбахаб Iаьлий-Юрта, СурхотӀа, Экажкъонгий-Юрта баха нах. ХьалагӀа Iо а легаш йоаш хинка цир коарча бешамашкара гӀамгӀаш, кхьабела сом дӀамйбу заготовителаша, шоаш хьенаIар тӀа а укхаз. ХӀанзлехьа а кхо - йиъ бӀаь тоннаш хьайицай.

— Шоаш хьалъйьаь цу пункте болх бе болабенна Iаьлий-Юртхой,— аьлар мастера Богатырев Iадрахьмана.— Дукха ха йоаццаш каменщикаш, штукатураш хиннане тха Тарамхалмиева Ядитах, Хамхоева Хьанифах, Хамхоева ПатӀиматах, кхыбарех хӀанз дика ги доаха мастераш хиннаб.

ДӀанно йодача хана кхы а шердургья пункт. Хьалъергья цхьаьнха аргӀа, 300 метр кӀоарга бурув теха хий а даьккхад цига укх деношка.

М. КАРАЕВ.

ЛОХДАЛИЙТАЦ ХЬОКХАМАШ

ХӀара дийнахь Грозаерча машинаькъа станцера вай мехкарча дуккхача городашка дӀаухийт ктташ беза мукъ гӀабоьел пассажирски поездаш. Иштта кхычахьара цига хьаух халкъа боалама мукъ бахьаш, пассажираш боалабеш йоагӀа дукха поездаш. Уж лелаеча машинистанта нийсса дакъа а лоацаш хьинаре къахьегаш ба цига кхыча профессегӀа бола нах. Царна юкъе ба вагонашка хьежараш, промывальщикаш, слесараш, сигнальщикаш, кхыбола болхлой.

Машинаькъахочун дезача цӀайна хьинаре кха а хьегаш сийлехца накъабаьхкаб Грозненски вагонни депо болхлой. Шоай бехкагӀа цхьа хьовзам хилийтабац цар укх шера балха тӀа. Осмотрщикаша сиха гучадоах пийсдена кхоачамбоацараш, хӀаьта уж хьем ца беш дӀадоах слесараша-ремонтникаша. Мехкдаьтта продукташ чуйоттара халнахьа цистернаш хийчъю промывальщикаша.

Иштта цар къахьетарга хьожа сиха дегӀаух вагонни депо коллективаа технико - экономически хьокхамаш. Мехкдаьтта продукташ чуйоттара укх шера хьалхарча ворхӀ бетта кийчъаь цистернаш соакха цу юкъа кийтъаьяйл 10200 совгӀа я. хӀаьта технически хьожа а хьожаш текущи ремонт яь вагонаш 4350 совгӀа дуккхагӀа я. Вагонаьта ремонт яра задани а тӀехкхоачашьй депо ремонтникаша.

Шоай къахьегам кхетамца вӀаштӀехьбаьккхаб воздухораспределителаштех вагоний чархаштен ремонт еча участкай коллективаша. Воздухораспределителашта ремонт яра задани 100,6 проценти чархашта ремонт яра план 101,4 проценти кхоачашьйь цар. Планал совгӀа чакхдаьхад эзараш сомий маьха ремонтни балхаш. Болх ца беш еда латта вагонаш пхи процент кӀезитъенний.

Цистернаш цӀеннъярга, ремонтня балхашка хӀаоздо планагӀа лаьрхӀа хинначул лохдарах, къахьегам оасарле дакъьярах, смазочни материалий, электроэнерге кхомбарах укх шера дуккхьала ях бетта паччахьалкхенин планах совгӀа кхоадьд 20,5 эзар сом.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьяна ба цига промывальщикаш, слесараш - ремонтникаш Зыпрыкин Дмитрий, Алиев ЯрагӀа, Ясаков Мусса, Цокаев Шара, Дельиев Валерий, кхы дуккхаберак а. ХӀара омегӀа нормаш 135—150 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ТХА СТАНЦИ

Кхуви йоагӀача къахача городаца догӀаух, кхибол Назранерча машинаькъа боахамга а. Хьалха хиннача дӀами-рча вокзалах бӀарчча города микрорайон хиннай. Кхийнашта тара дола кхо цӀалги вокзала здании мара хӀана яцар укхаза 20—30 шу хьалха. Гонкаьа шера аре улаар. ХӀана тайп-тайпарча гӀишлошна хьалийзай из аьеса моттиг.

Укхаза болх беш бӀолча 33 машинаькъахочун дуккхагӀа бола дезалаш станце хьальаьча кварталка бах. Укх цхьан-шин шера кхы а ворхӀ дезала цӀенош хьалдаьд укхаза. Шоай бахи, кхыбола садаIа моттигаш, тика, товарни контора а машинаькъахой.

Беррига вай болкхача мехка, кхыча паччахьалкхенашка дӀахьухьийт поездашца наьсархой кулгаша даь рукъаш. Юхьера лаьрхӀача бетта 330—350 вагон йода укхазара мукъ - яйце. Ка я 8000—9000 тонн хьоар, хьалкӀий яйшк, электросверлишкаш, дарре баракъаш, сомий сок, кхыдолг промышленни а кхачан а товараш. Назрань а йицлац Дальхенна. ХӀара бетта укхаза а Iайоассаю кхычахьара хӀамаш яхьаш ена 300—400 вагон.

Къаьстта ала лов станце боххой эргадъаьнача хьаштех.

Дукха ха яц еррига Наьсаре кийраш шах а етташ укхаза гӀолла гӀертош, шоай хӀайча Iанара долкада. Iаьрдача кӀурица йоллаге хьайла а йоахам, мазутоша Iаьржьа поездаш дӀа-хьа ехха. ХӀанз рельсашта гӀолла дӀахьа ухараш дукха йоаккхагӀа, хоза, сийрда, ниж бешамагӀа я. ХьалхагӀа вӀалха поезд ца йоагӀаш бӀарчча ди а деаккхар цхьаза. ХӀанз цхьан ах сахьата а баьсга боцащ машинаьъ. Пассажираш, товараш дӀа-хьа кхухь шера пахадаш.

«Стрелочник» яха дош дицлургя латт. Дукха за я цу специальностех боьх беш хинна шах укхаза боаца. Ше вагӀача кабинете йоахкача кнопкашка дӀа-хьа хьецаш диспетчера поездаш, ше-мотгӀа мел рельсаш дӀа-хьа тетта стрелкаш.

ХӀаьта оаш ладийгӀача хоургда шоана: хӀанз Назране гӀолла чакхьаьлна йодача поезда чархаш рельсаш вӀашагӀхоттадуча хийрача моттигашка ген етташ санна тетаьш дац. ХӀаьда, тайна, вӀалла гӀар-тата доацаш йода из. ХӀана аьлча 800 метр дӀаьхал цхьашанцхьара ца хоттаьш хӀанз укхаза даха рельсаш.

Хахчаш шпалаш аьлча-бетонерчъа хийцай.

Къаьстта белгалданкха дорш да цхьаьнха хӀама а. Укх тайпарча шерашка поездаш дукхна сихагӀа а дуккхагӀа йоллаше а хӀама ца эцнаш цӀенъелна дӀаьлнай машинаькъа тӀа хуза аларош. ХӀанзд - ыз? ХьалхагӀа шай бӀарга хоа ца еча шаьъ тӀа хьайба, сагг, кхыйола дукъаьна нийслой хацар электровоза тӀа вагӀача машиниста. Годе течча-м хӀаьта а яр кхеране.

ХӀанз вӀалла шийта бӀарга ца гой а хьалхе а хов машинисташийна новкъарле малагӀа хургья а мичахьа хургья я. Машинаькъахоша рацеца хоам бу цунна ше вагӀача, гӀалкха це хьалхе кхерамален кийчо я.

Шоай гӀулахк, професси дика йовзаш ба сигналистка Албогачиева Вахидат, товарни кассир Дзармотов Салман, весовщица Чемурзиев Рамзан, тепловоза машиниста гӀонча Сагов Iадам вохIаб, кхыбараш.

И. АГАСИЕВ,
Наьсарерча машинаькъа станце начальнига [illegible].

БАРТТАЙНАЧА КЪАХЬЕГАМА ДЕЗАЛЕ

Гудермесски локомотивни депо коллективе хьинар кхо ца дели къахьегаш ба шинъ-ех эзар совгӀа сои болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀулакхера нах. Царна юкъе ба эрсий, украинцаш, нохчий, хӀирий, азербайджанцаш, белорусаш, кхыча къамех бола нах. Царна юкъе къахьегамца тоссалена доттагӀал да тӀехьа чӀоагӀлуш латт. Цунна цхьана дикагӀа хул цар балха тӀа доаха толамаш а.

Локомотивни депо къахьегачерна юкъе хоттерчарех лоархӀаш ба локомотивой машинисташ, цар гӀончаш. СССР-ан Нохч-ГӀалгӀай автономен ах бӀаь шу дузача цӀойшта сийленца вакъабахара къахьегама кхте эйттача нер нафазаж а толамаш кхоачашду халкъа боахама мукъ хиннахьеа мишача боарамагӀа кхача безача дӀакхачийтара доле социалистически декхараш.

Дош кхоачашдара вай кхо ца беш къахьег цар. Цунга хьежна дикдоакха толамаш а. Укх шера цар дӀа-юха йицача беза мукъ тӀаболна 13 поездаш планал совгӀа цар дӀа-хьа бизьаб 3800 тонн халкъа боахама мукъ. Духхьал хьалхарча ах шера кхоадьд 345 килограмм дизельни доатор. Иштта дика болх беш ба тепловоза машинист Т. Балоев, цун гӀонча Н. Коча.

Локомотивни депо цахадаш болх беш я дакагӀболча опыта школаш. Цига шоай опыт йовзийт балха тӀа хьалха латтача машинисташа. Дукха ха йоацаш хьиго лекш еиец хилар социалистически юкъе хьалха латта тепловоза машинист Архипов Виктор Елисеевич. Укх шера цо дӀа-кха йигай кхойтте беза мукъ тӀаболча поезд. Царца нормал совгӀа дӀабикьаб 2900 тонн халкъа боахама мукъ, хӀаьта кходьаь доатор 2450 килограмм а. Дизельни доатор кходарга дикъьерча шоай опыт дийшар вежарша Старчал Иванок Николайса, А. Г. Эксарова, В. В. Яровая, М. А. Сизова, кхычар. Цхьех хӀараш кердача пятилеткагӀа итт - итт тонн доатор кходьад.

Ерригсооьзни - машинаькъахочун Ден дикача къахьегама толамашца накъабаьхкаб тепловоза машинист Барабаш Иван Александрович, цун гӀонча Гайделин Нотан. Укх шера хьалхарча ях бетта цар дӀа-юха йигай беза мукъ тӀабола 15 поезд, царца планал совгӀа дӀа-хьа бизьа халкъа боахама мукъ 4600 тонн а. Цу юкъа кходьаь 3939 килограмм дизельни доатор.

Доккхий декхараш тӀаийцад машинисти Бабицев Пашкес, цун гӀонча Гордеев Евгенек. Шоай дош кхоачашдора ахь кхо ца беш къахьег цар...

Укх шера дуккхьал ях бетта локомотивни депо машинисташа, цар гӀончаша дӀа-юха йигай беза мукъ тӀабола 5053 поездаш, царца планал совгӀа дӀа-юха бизьаб 1 миллионни 710 эзари совгӀа тонн мукъ, кходьаь 1882 тонн дизельни доатор.

Социалистически къье хьаьнаш латт машинист-инструктор Л. Х. Чешиев керте латта цхьалегӀа колонна, шоллагӀа моттиг шаьхкай машиниста-инструктора Н. И. Серебрякова кулгалдеча колонна коллективо.

Машинаькъахой болх бешамагӀа дӀабехийтара дахьте хьинаре къахьег ремонтни цехий коллективаша. Массадолча технико-экономически хьокхамий задани тӀехкхоачашьеш хьабоагӀа уж.

Машинаькъахоша доахача толамашта юкъе диза дакъа лоац депо рационализаторашца а. Дуьхьаьа пятилетка хьалхарча шера цар кийи а ц. производстве юкъейихьаь 202 рационализаторски предложени. Цу предложенеш паччахьалкхена 50 эзар сом пайда бир, хӀаьта укх шера хьалхарча ях бетта кийи а яь производства юкъейихьай паччахьалкхена 35 эзар сом пайда беш йолаш бӀаь совгӀа рационализаторски предложени. ДикагӀболча рационализаторах лоархӀаш ба машинист И. Татиев, Ю. Плетт, машинист-инструктор С. Абасов, машинист П. Гресь, кхыбараш а.

Социалистически къье хьинаре лехашта юкъе дикагӀчарех лоархӀаш я контрольно-измерительни цех а. «Лакха культури болх беза» яха сийлен цӀи яьккхай цо Ерригсоюзни машинаькъахочун Дийна хьакъьйоагӀача укх денош.

Шоай дезача цӀейна дика къахьегама совгӀат кийчдьаь тепловозий машинисташа Т. А. Валоева, П. Н. Кравцова, С. В. Гурина, машинистий гӀончаша, Н. Коча, А. Хейл., слесараша Н. Брилкина, Л. Каиаева, кхы дуккхачар а. «Профессех дикагӀбола болхлой» яха сийлен цӀераш еций цара.

Ю. АСТАХОВ.

Грозненски локомотивни депо дукха ба тепловозий машинисташ хӀара рейсагӀа нормал совгӀа эзараш тоннаш халкъа боахама мукъ тӀабола поездаш дӀа-юха кхуьлаш. Царех ба Ерригсоюзни машинаькъахочун Ден сийна дархача яхь хьалхара моттиг яьккха ш. Бушуев, Еремин, Незнамов, Андреев, Хоприянинов, Воскушевский, машиниста гӀонча шов. Блохин, кхыбараш.

СУРТА ТӀА (аьрдехьара аьттехьа): тепловозий машинисташ П. Бушуев, Н. Еремин, В. Незнамов, В. Андреев, В. Хоприянинов, Ю. Воскушевский, машиниста гӀонча В. Блохин.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Оаха яздаьчун легагӀа

Укх шера 15 июле «Сердало» газета тӀа кепатеха арайаьннар «Хьинахьа Iалашда доньар» яьна корта а белаш рейдови бригада материал. Шаьлера районерча цхьадекча боахамашка доньар Iалашдеча хинна кхоачамбоацараш, иштта уж дӀададара де дезараш дувцар цу тӀа. Цу гӀуленхах тхога укх тайпара хоам бу Шаьлерайона юрта боахама управлене начальника шов. Визирханова:

«Доньар кийчдара балхашка хьожаш «Сердало» газета рейдови бригада хинначул тӀехьагӀа районна боахамашка дукха балхаш даьйга дӀахайт Шаьле райисполкома юртбоахама управлене.

Укх шера 24 июле кийчдьаь 10 эзар тонн гӀама доньар, соакха кийчдьаьча 11 эзар тонна ветта. 64 процент кхоачашьяй гӀама доньар кийчдара план. ДӀахо а болх чех кийчдеш да.

ПланагӀа 500 тонн мара ца аьнча 2780 тонн кийчъяьй венаш. Планаца кийсдича 550 процент хул из.

СовленийгӀа доньар Iалашдара деш дукха ха йоацаш дийцаь КПСС райкома бюро».

ХЬАШТДОЛА ПРОФЕССИ

Белха машинашта метта дикхий истолаш латтарца а машиний «гӀовгӀ» ца довлаш сатийна хиларка а белгала а Назранерча трикотажни фабрика кийчон цех. Цехе латтача истолаш тӀа хьахул фабрика швейни цехе хурейола изделеш.

Дукха нах ба цехе къахьегаш. ДуккхагӀча даьъе кхова кхалнах ба уж.

ДикагӀболча бригада бригадирага Мальсагова Сонийга шоай бригада балхах лаьцца дувца, дикагӀвар цӀераш яхе аьнча, ела а сина закройщикий дӀераш яха йоаллар из. ТӀакха лаьхача дегӀара Iаьржа бӀарташ долча йоӀагаьа кулг Iо а хьакха: Варахоева Лиза этара тешамегӀа, дикагӀйола болхло я, — аьлар. Дийнахьара нормаш 120 — 130 процент кхоачашьеш, болх цӀена, дика бу цо. Из йолча дӀагӀалолх тхо.

Резинкаца кадай болх беш, кӀадаш тедаш йоахлар йоI дӀагӀадаха сон бригадера ца зуш.

— Хьайх а балхах а лаьна кӀезиг - дукха дувца дьлара Iа Лиза, аьнна аз лаьча декхра жов луш цо аьлар:

— Трикотажни фабрике со еза дукха ха я, фабрика ший болх дӀабола ца бенгаьа. Цкьарчоа сай профессегӀа швея - мотористка йолаш бир. Из гоазад Назранерча № 27 йолча ГПТУ Iомаьяр аз. Дика лакъадаьлар сона цига хьайхар, хьалхарча беттанка дена кхоачашйора нормаш, цхьа юкъ яьлча тӀехкхоачашъе а яьлар. Деррига дика дар, коллективаца чекха дӀайр. Лозлахара закройни цех шерье ха хьатӀаттар. Со хьожайр цу цехе. Кердача метте массаза ма хулий шиший халонаш. Иштта цхьацца пийсделар сона а. Бакъда, хӀанз еррига уж халонаш, шекохаш дӀадьнай. Со сай балхага яьнай, дӀаIемай. ХӀанз баракъаш доакхарий гоазад хьалхе сай хиннача а дуккхагӀа еза сона.

Варахоева Лизас мелаца леранш дахарах совгӀа ше хьатед кӀада. Из гоазал ший безам хинна мукъаьч хена Iомаьйй цо. Цудухьа хӀанз моллагӀча моттига хӀа а этта болх ба йош болаш я. Цо дика гӀо ду швейни цеха балх хьаIайтара а.

— Тха бригада массаза графикаш хьалха юкъаш къахьегаш я. Коллектив барт болаш а шӀ-шеидагӀо яхачох дика кхетам бола а да из, — йоах Лизас.

Мальсагова Сони корте латта бригада фабрике дикагӀа болаш хилара тешаш дар шера начальника а. ХӀаьта Варахоева еррига коллективана юкъе а оасаро къахьегарца белгалъяьккхар. Къахьегам безарца, моллагӀа ше хьадеш дола хӀама лаьрхӀа уйлла тӀаьнхийта хьадеш хиларна вӀаштӀехьдоал цун из.

Ялх бетта йола итт ди хьалха кхоачашъьй Лизас. Иштта 10 дахьалха кхоачашъе лаьрхӀад цо юбилейни шера план а. Ше тӀаийна декхар кхоачашдара бӀубенна гӀабоахаш а бераьекъьш доалар. Сентябрь бетта чотта кхахьегаш я из хӀанз.

М. КАРТОЕВ,
Наьсарерча «Ленина никъ» яхача газета белхало.

«СЕРДАЛО»
3-гӀа агӀ, 6 август, 1978 шо.

Доазол дехьара

НРБ. Социалистически мехкаша цхьаьна къахьегарх доалача бер-
хата къаьгга дола масал а хиина
дlаэттай хьалхеш латта «Бобов
дол» яха энергокомплекс. Болгар-
ски заводаша санна цуьна эша
оборудовани лоптаю СССР-а,
Польша, ГДР-а, Венгре, Чехосло-
вакс, Югославе. «Бобов долах»
мехка этгара йоккагlйола ТЭЦ
хургья. Цуо ииз шаттолгlа чакх-
йоалача ханна 840 эзар киловатт
хургба.

СУРТА ТlА: польски болгар-
ски инженераш оборудовани вlа-
шагlйоаллаго дуацаш ба.

БТА — ТАСС сурт.

СЕНАХ ЯЗДУ ДУНЕН ГАЗЕТАША

Социалистически цхьоагlой мех-
каш кепайоалоно, прогрессивни
пресса шерра юац СССР 50 шу
дизара еш йола хlийчо. Цу юби-
лейна хетаяча статьяш тlеи ма-
териалаш тlеи белгаллоаккх, дук-
хача къамех латта социалисти-
чески пачхьалкхе хьахилар —
болхлой класс керте а йолаш дол-
ча коммунистически парте кул-
гаядеча дерригаи советски хал-
хьай революциони творчествах
хьахиена тlехдаьнна доккха дlа-
ма. «Къамий цхой лоlамерча
цхьоагlонах йола ленински йдеяш
толар» — керте гlолла цу тайпа-
ра йоазув а дах я «СССР 50 шу»
яхача оттаьча рубрикена кlел
«Работническо дело» яхача бол-
гарски газето кепатоха статьи.
Монгольски кепайоалоно хоам бу
СССР 50 шу дизара цlейна хета-
даь монголо - советски доттагlалле
месячник 5 октябре дlадоладе
лаьрхlа хиларах.

Индокитая фронташкара хьал
оюаш доаххеш, газеташа кепа-
тох Къулбехьен Вьетнаме латаш
болча патриоташа дlабихча бed
бетта моастагlчуи 200 эзар гарг-
га салтех эпоарчи вийна, сайгонски
шиъ дивизи геттара хlалакъаь дlа-
яьккха, моастагlчуи 1000 самоле-
ти вертолети сигадара чуйтан,
аэродромашка латтача йоаньи
хиларах бола ВИА агенства хоам.
Французски «Юманитес» белгал-
доаккх, агрессора духьала латтш
болча къулбехьенвьетнамски пат-
риоташа Къулбехьен Вьетнаме
бахача дукхача наьха новкъос-
талах хоттогlо гlортолга оьш хилар.
Ханойски кепайоалоно белгал-
боаккх вежарашка долча социа-
листически мехкаша латташ йолча Вьет-
нама дечa новкъостала лоархlам.

Маьрша бахача наха духьала
английски эскаро массе мотте ка-
рательни операци чаккхьаккхача
Къилбаседен Ирландерча хьалах
лаьца дше дувцаш, кепайоалоно
белгалдоаккх, тlема кия кердача
тайпара хьахьоккхаш чакхлаьхача
цу гlулакхашта а цхьатарграра бо-
къонаши демократии бахьаш до-
лаш гlотта болам кагбе мега ця
хилар. Ольстерера хьал, газеташ
тlара хьегучох, хlаня а кхокка-
денна латт. Цунца дувзаденна
французски «Фигаро» язду, «бри-
тански эскаро католически квар-
талаш дlалейцаяле а, цига ио
биоза тlахьожам лоаттабеш ца
хиларах. «Гlулакх миштах эьла,
— белгалдоаккх «Фигаро», — бо-
къонца йола баррикадаш — ка-
рагlоргйоаца баррикадаш. Къил-
беседа Ирланде улицашка а йол-
цеш, наьха уйлаенех дегашкен
латте.

СЕПГ ЦК ПОЛИТБЮРО КОММУНИСТИЧЕСКИЙ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙ КУЛГАЛХОЙ БЕЗАМЕ ВlАШАГlКХЕТАРА ХЬАКЪЕХЬА

БЕРЛИН, 3 август. (ТАСС).
СЕПГ ЦК Политбюрос баь ухх
тайпара хоам хьаккайкабаьб
АДН агентства:

31 июле Крыме хиннача социа-
листически мехкий коммунисти-
чески болхлойи партей кулгал-
хой вlашагlкхетара лелаяча ито-
гийн хьакъехьа СЕПГ ЦК Хьал-
хара секретара Э. Хоннекера ни-
ча доклад а дадигlар СЕПГ
ЦК Политбюрос. Политбюрос
лаккха мах бир социализми ком-
мунизми хьалъара лелача хьа-
къехьа а хlаьта мотта социалис-
тически пачхьалкхенаша массе
онгlорадьара цхьана леладу гlу-
лакхаш дlахо дегlадоаледара
хьакъехьа а хетачоа беркете ла-
го а боалеш хиннаца цу вlашагl-
кхетарах хьахиннарий.

Крыме вlашагlкхийттача хана
дийцар дунен политика лоархlа-
ме дешаш, къаьстта уйла тlа-
нхийтар Европерча хьала.

Дунен тlоро а къаьстта Евро-
пера а хьал хувцара боккхача
лоархlама факт я Варшавски
Договора юкъе хакъа лоацача
пачхьалкхений Политически
консультативни комитета Праж-
ски совещани хиннача тlехьагlа
дlаккхача хана социалистически
цхьоагlон партешта пачхьал-
кхенашта юкъера доттагlала
гlулакхаш чlоагlденна хилар. Из
цхьоагlо чlоагlъяра, КПСС-ан 50
шу дизар белгалдаккхора прогрес-
сивни адамаша хийчо еш йолча
Советски Союзан гонахьа кхота-
даларо беркате влияни ю социа-
лизма мехкаш чlоагlдара а хlаь-
та мотта капиталистически мех-
кашкара, кхохкам кlаьдбалара,
хкерамзлойя цхьана гlулакхаш
леладеран дешешта оррингача Ев-
ропа юкъара совещани кийчъя-
ран Хельсинке чакхьаккхаран
тlехьара тишаш хьаллацара я.

СЕПГ ЦК Политбюрос лаккха
мах бу КПСС XXIV съезда ре-
шенеша цо оттаь машара про-

граммен хьалхашка латта деккар
кхоачашдара тlаераань леррагlа
чакхьяхара КПСС Центральни
Комитетой цуи Генеральни секре-
тара новкъостал Л. И. Брежне-
вен хьегача къин. Крыме вlашагl-
кхийттача хана белгалдаькхар,
КПСС ЦК-ан Советски прави-
тельствон принципиальни цу
цхьан хана маькарчех политика,
вlаши дага а баьина кийчъьяча
социалистически цхьоагlой мех-
кий партей политика Европе кер-
да хьал оттадеча, дегlаахара кер-
да фала континенте хьеча хоа-
дамбоалаш дола дакъа лаьца хи-
лар. Цу дегlаахаро мя яххара да
машаре дахара политика тlа-тlа
дукхагlча наха къоабалъяь тlа-
лаш хилар.

Э. Хоннекера доклад йийцачул
тlехьагlа, СЕПГ ЦК Политбюрос
хьаккайкаду социалистически
цхьоагlон мехкий партийнин пач-
хьалкхенаш кулгалхоша Крыме
вlашагlкхийттача хана цхьана
оттаьча оценкашта выводашта
ше раьза хилар. СЕПГ ЦК По-
литбюрос КПСС Центральни Ко-
митета дег тlара баркал оал из
лоархlаме вlашагlкхетар боккъал-
дика кийчдарахи чакхдаккхара
хи. Цо къоабалбу КПСС ЦК Ге-
неральни секретараца Л. И.
Брежневцех КПЧ ЦК Генеральни
секретараца Г. Гусакацех Э. Хо-
ннекера доттагlала тlехь хиннача
беседай чулоацам. Цу беседай
итогаш вай партешта, халкъашта,
пачхьалкхенашта юкъера цхьоа-
гlо йохргйоваиши вежарашка
бола барт тlа-тlа кlоарглуш хи-
лара дола керда доккха тешал
лоарх Политбюрос.

Социалистически интернацио-
нализма принципашта тешаме
йолча Германе Социалистически
единый парте, юххера а белгал-
доаккх СЕПГ ЦК Политбюрос,
леррагlен тlагlерттах кхоачаш-
дергда Крымски вlашагlкхетаро
хьалхашка оттадаь деккараш.

ИНДОКИТАЕРА ТlОМ

НЬЮ-ЙОРК, 2 август. (ТАСС).
Куангчи яхача къулбехьен - вьет-
намски города гонахьенашка
кlаргъаь бомбаш чуетт американ-
ски авиаце, городагахьа чухьед-
дача сайгонски бlуна патриоташа
бетта хlамаш мелье гlерташ. Бом-
беш чуеттача дакъа лоац «В-52»
яхача стратегически бомбардиров-
щикаша. АП агенства корреспон-
дента Сайгонера бечa хоамагlа,
цу самолеташа сийсана 14-гlа дра
даьа Куангчи сектора 1,300 тонн
гаргга бомбаш чу а йийтта. На-
гахьа юкъ юкъе йа йолаш патрио-
тий позицеш а аьнна йийшта хе-
тача моттигашка пикировани ю
США ВВС-а тактически авиа-
це. Цхьабакъда, Куангчи дlаяк-
кха гlерташ марионеточни авиаце

леладечох хьалхагlа мо мара хlа-
ма хилац. Города малхбоалента-
хьарча моастагlчун позиценте
сахьаяа ниа болаш йоккхий то-
наш чуйийттар НВСО артилле-
ре, дуи тlехьагlа тlом болабелар.
Тlом латт мотти Куангче къулбе-
малхбузехьа а.

Лоайлахарча Тхытхиен яхача
провинце Мукъаьккхара низама
хlамеш етт Къулбехьен Вьетна-
мерча йоккахагlйолча гоpолех
цхьаьнне — Хтэ — оборона сис-
темаш. Лира тlом латт города
тlаьодача наькъа тlа лоархlиме
моттиг дlалоацача 342-гlа дакха-
ленна гонахьа. Цу районе а мот-
та американски авиаце чlоагlа
гlо ду сайгонски бlуна.

Патриоташ тlа-тlа чlоагlагlа
тlатеl Меконга дельтерча, Сайго-
на юххерча моастагlчуи позицеш-
та. Укххаь эттача хьало чlоагlа
ексъаьккха я американо - сай-
гонски командовани.

ХАНОЙ, 2 август. (ТАСС).
Мехка къулбехьере мукъаьккха
районаш США авиаце новкъос-
талла дlалувц гlеота аьттехьара
низаш юхадетт Лаоса патриота-
ша. Кхосан Петет Лао агенства
бечa хоамагlа, июль бетта хьал-
харча 25 дийнахь Лаос Мукъаьк-
кхара низаша мехка цу дакъе
тlа латаш хиина моастагlчун 400
гаргга салте кхи тlом бертбоала-
ча вьаьккхав, американски кхо
самолет чуийтай.

ДИКА ХОАМАШ

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ БРИГАДА

Тайп - тайпара гlишлош ю № 8
йолча гlишлой - монтажни управ-
лене Грозне а, районашка а.

СССР-ел Нохч - Гlалгlай авто-
номен 50 шу дизара сийна цу
управлене бригадашта юкъе яьр-
жача социалистически яхье хьал-
хара моттиг лелаю вон Впосиль-
ченкос кулгаллдеча маляриш бри-
гада.

Пачхьалкхен комиссе дика
мах бир цу бригада коллективо
Старопромысловски районе Ива-
ново городокерча шозза вlаш-
тlаръяьча тика че товеш даьча
балхашта.

Хlанз социалистически яхье
хьалхале лелаеш йола бригада
Урус - Мартане нача юкъерча
школе чура балхаш деш я.

И. ИВАНОВ,
СМУ-8 [illegible] инженер.

ДИКАЧА ТЕМПАШЦА

Суйженски района колхозашна
гlишлоргъеча управлене къахье-
гамхой колхозий дьайбашта лаьр-
хlа хоммерчешеш хьалхеш ба ухх
деношка.

Дикача темпашца хьалхеш латт
цар XX партсъезда цlерагlча
колхозе дьахкий - товарии комп-
лекс.

Дукха ха йоаццаш цу колхозе
lаьсашта лаьрхlа гlишло хьаль-
я яккхар управлене къахьегам-
хоша.

Ала деза, XX партсъезда цlера-
рагlча колхоза къахьегамхой ухх
деношка шозза низаца цlаьхха 300
lасилга лаьрхlа помешени хьалъ-
еш ба. Дукха ха йоаццаш колхоза
шолагlча бригада кхашкарча
стапа лаьрхlа гlишло а хьалйир
цар.

Дика новкъостал ду района
колхозашна гlишлоргъеча управ-
лене къахьегамхоша а.

М. БЕЛОВ,
мотта бовлама управление воп-
хагlйолч инженер.

[illegible]

СУРТА ТlА: [illegible] В. Ф. [illegible].

Ю. [illegible] сурт.
ТАСС фотохроника.

СПОРТ

«ТЕРЕКА» КОТАЛО

Самардийнахь Орджоникидзе цlерагlча
стадиона тlа Тбилисерча
судахочо нов. Хорциал-
зес 18 сахьате 30 мину-
теи яьлча доладир Гроз-
нерча «Терекан» Костро-
мерча «Спартакаи» юкъера лов-
зар. Матча хьалхарча массеяк
минуте спартаковций ловзар тlех
леташ дар. Цу хана «Терека»
футболист Ачурин бургаш 8 хьина
штрафной площадкагахьа хьий-
дар. Тlаккха бургаш нийса дlае-
лар цо Михеевга. Чlоагlа чуте-
хар цо из «Спартака» наlарашка.
Вай футболисташта сиьгара
штрафной бургаш тоха бокъо
елар. Синькос гоаза тоха бургаш
спартаковций наlарашка корта а
тоха чутехар Якушкина. Хьалхар-
ча тайма чуруйттагlа минута-
гlа хилар из.

Дlахо а вай футболисташ тlех
болаш дар ловзар. Цхьабакъда,
цхьан юкъа лоазара темп лаьсl-
йолийт «Тереко». Ловзара 35-ча
минутагlа «Спартака» нападаю-
щи Горбунов вай штрафной пло-
щадка тlа воал, хlаьта бургаш на-
lарашка чу а ток. Счет 1:1 хул.

Юха а сизагlа лоаза боал вай
футболисташ. Михеев бургаш
нийса дlалу Желябовскега. На-
lарашкара араведдача вратара
уллуз гlолла бургаш чутох цо.
Счет — 2:1.

Шолагlча тайме хьалхарча ит-
тех минута пхьатарра ловз шак-
къе а команда футболисташ.
Бакъда, вай футболистий ловзар
сиххду защитник волча Денисов
lаде. Костромчаний штрафной
площадке хоза рейд ю цо. Юха а
сиьгара штрафной бургаш тоха
бокъо йоал вай футболистий.
Вlашта кхозза бургаш тох
сиьгара Михеева. Тlехьара а
кхоалагlа тохача хана мерде
сагlорахь гlолла воагlача Жел-
ябовска бургаш нийса дlалу
Якушкинга. Цо из наlарашка чу-
ток.

Цул тlехьагlа Желябовскина
метта ловзара юкъе воагlа Тол-
стов. Ловзар кхы а сихлу. Михе-
ева спартаковций штрафной пло-
щадке техача бургаца шиъ хан-
нахьа тlаккхоаш Акурин. Нийла-
гlа бургаш цо чутох. Хlаьта
ловзара 77-ча минутагlа Якушки-
на счет кхы а вийо — 5:1.

Бакъда, цу тlеххьа «Терека»
защитникаша гlалат доалийт.
Цох пайда а эцаш «Спартака»
нападающи Быстров вай коман-
да наlарашка чутох шолагlа
бургаш. Цул тlехьагlа массехк
атака ю хьаьнхьна. Бакъда то-
лам баккха магаш царна. Сол-
юха а «Терекага» йоал. Вай за-
щитника Денисова дикзлагlа рейд
ю «Спартака» штрафной площад-
ке. Цуьна новкъостала оарцагlа-
ваьнна Якушкин чоал хог а теха
lитох спартаковций футболисто.
Судьяс кхьайтта метр хулача мот-
тиге штрафной хьожаю. «Те-
рек» команда капитана Михеева
чутох «Спартака» наlарашка ялл-
лагlа бургаш.

Иштта котало яьккхр «Тере-
ка», счет 6:2 йолаш.

В. ЛАНСКОЙ.

ТОЛАМ БАЬККХАР

Ухх деношка вай республика
яхача атлетика сборни команда
город Орелера цlаккхьяр.

Цига хиннача Россе чемпиона-
те дакъа лоацаш хилар из.

Гоазал дакъа йола 11 команда
яр Ореле хиннача цхьаннн дакъе
лоацаш.

Ерригача командашта юкъе
ялелагlа моттиг яьккхар вай
спортсменаша.

Сборни командацара къаьстта
белгальяьккха эса 4х100 яхача зе-
гафетах шолагlа моттиг яьккха
спортсмений группа. Укх ба Сазо-
нов, Федоров, Малицкий, Сиден-
ко.

Дика аьттув баьлар дlоахалла
кхувсаениача спортсменка Колес-
ниченко Еленай — шолагlа мот-
тиг яьккхар цо.

Иштта дика толам баьккхар
дlаьск кхоссача Сиденкос. Цо а
шолагlа моттиг яьккхар.

Ш. БАТАРБЕКОВ.

МОТОБОЛ

Дукха сакъердаме спортивни
ловзараш вlаштlехьдоах
ДОСААФ республикански комите-
то.

Спортивни ловзарашта юкъера
къаьстта белгалдаьккха даза мо-
тобол яха ловзар.

Массехк шу да Грозне мотобо-
лах ловзаш йола командаш вlа-
шагlъехка.

Дикка лакхвенний спортсменийн
опыт а говзал а. Мотоболах ловзаш
«Искра» цlи йола вай сборни
команда РСФСР дукхача гора-
дашка хиннача цхьаьнне дакъе
лоацаш хиннай хlара шера.

Дика толамаш даьхад цо.

Кхоана «Искра» Краснодарски
краерча Хрупиевски станице йо-
да цигарча командаца ловза.

13 августе Грозне йоагlа Став-
ропольски края Зеленокумскера
«Луч» яха команда. Цунца лов-
зарга вай «Искра» яха мотобо-
листий команда.

Б. ЭСМУРЗИЕВ.

Редактор **Т. А. ТЕВОЕВ.**

Газет арадувл [illegible]

«ИККИЙ ПХЬАР — ИККАШ ЙОАЦАШ»

Дизача шера хьийгача къих
хьахиннар чудахьа ха я хlан-
заръар. Цудухьа лоррига низаш
оарцагlдаьхад Ачхой-Мартана
района Орджоникидзе цlерагlча
совхоза къахьегамхоша кхашкара
балхаш хаинахьа чакхдахара.

Лоацача агротехнически хана
чуййца дьаьниад гурахьа дlадийна
хlат. Хlанз баьццаьарашш соми
чувцара шерра социалистически
яхь йоаржаьй совхоза къахье-
гамхоша.

Совхоза центральни усадьбена
дукха гlаьна дац баьццаьарашш ле-
ладу кхаши соми бешамаш.
Усадьбена духьала лаькъал де-
хьа уллача совхоза столове хlа-
ма даа боагlа механизатораш,
кхаш лелалераш.

Дукха ха йоаццаш командиров-
ка вахa волаш совхоза керттерча
агронома доагъийга хlама даа
чуваха со а хилар укхаза. Меню
ийар.

Кхача хьалуча норах дlайист-
хича елсена тъетlарa лохарча
дегlара цхlаьаг.

— Фу деза шоана?.. Компоти
шурен мара, кхы дlама дац.

Столове баьхача механизато-
рашта, тхона, кхин лелалерашта
хьалуш хиннар из жоп дар.

Цхьабакъда, соца агроном хи-
ларах тха «аьттув» баьлар. Бер-
хlала сихача нарсехи помидораш
даь салат делар тхона.

— Ер фуд боахлошка кхы хlа-
ма дац ия яхарий lа? — хаьт-
тар оаха.

— Из-м аз сайна кийчбаь кха-
ча бар, — аьнна жоп делар сто-
лове заведующа Азавенко Мария
Константиновнас.

Из миштa хетаде доагlа! Сов-
хоза кхашка сихъаь чуаш латт
нарсаш, помидораш, хох, кабуц.
Городерча мах беча организаце-
ша, Саьнуlашкарча консервни
заводо столовена кхие гlолла
тlетайпахаш дlакхуъ уж.

Хlаьта столове йоххаш йола
компот соахарча бохьабьча со-

мех яь я. Из вlалла а, доагlаш
дий такам дика хьийкьача сомий
бешамашка lо а легаш гаьнашта
кlал lаьмаш, хьачаш, кхьбола сом
талханаш уллача хана.
Иштта аьлча, кхача кийчбе лов-
чоа эшаш мел дар долаш да.
Хlаьта, хьагучох, нов. Азавенко
дукха сагота йолчох тара яц. Тес-
са лелабу цо ший болх. Из а йо-
лаш яхо сег ва столове болх беш.

Делкъанйга цхьа мара хlама
кийчдац столове. Нов. Азавенко
продукташ lалашъе цlьан а шин
сахьата тlераьнаар аькиа эша-
дала хlама дац. Селлар кхоачам-
болеcараш хlекад столове, аьнна,
цу дийга къамаьх дайа совхоза ад-
министрацена бехк дlатlабилла
гlерт нов. Азавенко. Из нийса
дац. Цо ше деш хlама дац про-
дукташ lалашъяра.

Хlара дийнахь 150—200 белх-
ло воагlа столове хlама даа.
Цхьан-шии сахьата хьаьл бол-
ча наха кхача оттабе пхьегlаш
эш. Саьнаш дола кхо пела мара
дац укхаза. Кухне цlенъюкъа
отталаь латтачи истола тlа латт
ах литр чуйода массехк баь-
ка. Цар чу хьаьуттаю чубахка-
рашта шура, компот. Тхо цига
хиннача дийнахь дикиx лоташ
доагор хьаннахьа хьа ца дарах
дулх доллаше а кхача ца кийч-
беш баьlар кухне болхлой.

Сага могаш loл лоаяра боккха-
ча лоархlаме да кхача кийчбеча
помещенешкa цlено лоаттаяр. Из
столове болхлой керттерча
лехкарех цаl да. Из кхоачиш даш
нов. Азавенкос. Вlеха, кийс-
кийстаьнкача дlауттаь латтар
пхьегlаш.

Йоккхача юрта из цаl мара
столови яц.

Машинашца, тракторашца тlаьх-
на «Турист» яхача кафе ала ца
безаш совхоза къахьегамхошта
шоай столове хlама дуалга гарг-
гарча хана вlаштlехьдаккхара
йоаххе е еа совхоза админист-
раце, профсоюзни организаце.

Т. АРЧАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 август

10.00 — Передачий программа. 10.05 — Массанега гимнастика. 10.30 — Керда-дараш. 10.45 — Дукаеске эшараш. 11.20 — Мультипликационни фильмий про-грамма. 12.00 — Інилли — популярни программа. 12.30 — СССР-а 50 шу ди-зара хетаяь кинопередача. 13.00 — В. Маяковски «Со са», «Са революци» телевизиони фильм. 14.00 — Художе-ственни фильм. 15.30 — Кхоана ма-шинаьхьалой Ди да. 15.50 — Дунен юкъера панорама. 16.30 — Музыкальни вlашагlкхетар. 17.15 — «Лехар» пере-дача дlаьлу писателя Смирнов. 18.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гlалгlай меттала). 18.10 — Бос бола те-левидени Хьайбай дунен тlа. 19.00 — Останкерча концертни студера переда-ча. 21.00 — «Ха». Информационни про-грамма. 21.30 — КВН-72. Передача чакхъяьлча передачаш, передачий программа.

6 август.

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Вериатта бола lуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Докушки. [illegible] фильмий программа. 10.15 — «Музыкальни киоск». 10.45 — «Таха-Кургелоийи машинашкахой Ди Да». 11.00 — Машинашкахой дааача д[illegible] хетаяь концерт. 11.40 — Алтая дика-ратурни денош. 12.10 — Киножурнал. 12.30 — «Къона денинец». 13.05 — Кер-дадараш. 13.10 — Художественни фильм. 14.30 — Денорашта. «Сакъер-дане стартан». 15.10 — Музыкальни передача. 15.50 — Мультипликационни фильмий программа. 16.20 — Цирке хиннаш. 17.00 — «Нийсархой». Катар-хой журнал (нохчий меттала). 18.30 — «Тlехьара гlулакх комиссара Верлед» телевизиони художественни фильмий премьера. 2-гlа сери. 19.30 — Телезри-телашка хьожарий хаттарашта жоп лу «Правда» газета политически обо-зревателя Ю. А. Жуковс. 20.00 — Шве-цен СССР-ан футбольни сборни командай матч. Швецера передача. 20.45 — Ха. Информационни програм-ма. 22.15 — СССР халкъа артист Л. Сбории. Программа юкъе П. И. Чайковска эшараш. 23.05 — Кердада-раш. Передачий программа.

РАДИО

6 август

6.20 — «Юртера вахар» (нохчий мет-тала). 6.45 — Эшараш. 6.57 — Хаот-там. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 8.20 — «Къонах». 13.00 — Советски эскара тlеммашта концерт (гlалгlай метта-ла). 13.40 — КПСС XXIV съезда реше-неш вахаре (нохчий меттала). 14.00 — «Ше сийтан» пионерашта школьни-кашта передача (гlалгlай меттала). 14.30 — «Литературни Нохч-Гlалгlайче» (эрсий меттала). 15.15 — Къилбаседа-Хlирий музыкальни театра артистий концерт. 16.00 — Векаш ба дахчеи вахар (нохчий меттала). 16.20 — Пя-тилетка ударникаш (гlалгlай метта-ла). 16.30 — Нохч - Гlалгlай эшарий пикарера передача (эрсий меттала).

6 август

6.00 — «Юртера lуйре» (эрсий мет-тала). 6.45 — Радиоочерк «Къахьегам» (эрсий меттала). 6.57 — Хаоттам. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Юртбоахама знамей мал-ла (эрсий меттала). 8.25 — Шоана ду-кха еза эшараш. 14.00 — Радиоиллю-гlарлой иисковойх дола концерт (гlал-гlай меттала). 14.45 — «Къахьегамца (нохчий меттала). 14.45 — «Къахьегамца сий дохлаш ва саг» (гlалгlай метта-ла). 15.15 — «Массанахьа дика мах бе» передача (эрсий меттала). 15.00 — «Са-моlа икнотаа» радиокомпозици (нох-чий меттала). 15.35 — Эшараш. 16.00 — Пионерашта школьникашта «Школь-ный глобус» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.30 — Илланча доттагlал хьахарна дола концерт (нохчий метта-ла).

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллеи Гроз-
нен кlезиг - дукха морхаш а йо-
лаш, йочак а йоацаш, малхбоале-
хьара гlаьххьача боараме мух а
хьекхаш ха хила а фегара темпе-
ратура республике гlолла 30—35,
Грозне 32—34 градус йlовхал йо-
лаш хила а тарлу. Кхоаиен лом-
мен кlезиг - дукха морхаш а йо-
лаш, къулба - малхбоалехьара
гlаьххьача боараме мух а хьекхаш
ха хила а фегара температура бий-
сашке 14—19, деношка 30—35,
къулбехьарча районашка бийсашка
10—15, деношка 25—30 градус
йlовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

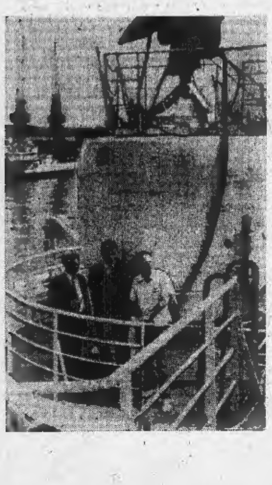

Атлантически океана
тропически широташка
болх бе йоалургья
«Тропекс-72» яха совет-
ски тропически экспери-
мент чакхйоаккхаргйо-
да экспедици. Цунна
юкъе дакъа лоацаргда
массехк советски lилма-
тохкама кема. Специа-
листаша — метеороло-
гаша, геофизикаша, гид-
рофизикаша дукха тох-
кам баш дергда тропика-
ш планета хаоттама
малагlа влияни ю хьо-
жаш.

СУРТА ТlА: Калинин-
градски фордa порте
латта «Академик Курча-
тов» яха lилма - тохка-
ма кема. Аьрдехьаро
аьттехьа — эксперимен-
те дакъа лоацаш бола
Горьковски lилма - тох-
кама радиофизически
института болхлой В.
Плечков, А. Мельников,
Ю. Романов.

Е. Филиппенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

5 АВГУСТ

В. И. Ленина цlерагlара [illegible]
20.00. Кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цlерагlара культура
саьlарен пара. 17.00. Спортивни пло-
щадка. Волейболахи йоккхача тенниса-
хи йола яхьаш. 18.00. Ашарий эстрада.
Духовой оркестр лоаз. Программе со-
ветски композиторий произведенеш.
19.30. Кlайла театр. «Дунен халкъий
илленаш» концерт. Инструментальни ан-
самбль тlехьа а оалаш Аро Арсенина
иллеш дlаоалл.

В. И. Ленина цlерагlара культура
Дворец. 11.00. «Малышок» яха берий
кинотеатр. «Удивительный заклад» яха
художественни фильм. 12.00. Болх беш
я беламена аттракционий городок.
14.00. Берий библиотека — «Пионер-
ская правда» газета материалий обзор.
19.00 — ГНИЗ общежите СССР хьаьн
50 шу дизара хетаяь «Нохч — Гlал-
гlайчен йоазонхоша вlашагlкхетар»
яха тематически сайре.

Химиков культура Дворец. 10.00. Бе-
рий массови ловзараш, кхалхараш, хоа-
лаш - довзалеш, викторинаш. 11.00.
«Бригантина» яха клуб. Берий утрен-
ник. 17.00. «Ладувгlалаш эрсий ил-
лешка» лоаз духовой оркестр. 19.00.
«Тlехьа-тlехьа вlаши кхоча а лул со-
циалистически къамаш дегlахар —
къамашта юкъера гlулакхаш шердаларе
вlаши юваэкна шиа тенденци». «Са
мохк» яха кинофильм. 20.00. «Гlазакь
дина дог — уйла» катирхой сайре.

«Красный молот» завода культура
цlа. 17.00. «Зиза тоха са республика»
яхача тамаш бола литературни обзор.
17.30. «Йоккха ба са Даьй-мохк» яха
кинопутешестви. 17.30. Завода беш.
«Курзенские голоса» яха кинофильм
(Советски Латвия шйлаш).

6 АВГУСТ

В. И. Ленина цlерагlара [illegible].
20.00. Кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цlерагlара культура
саьlарен пара. 17.00. Спортивни пло-
щадка. Волейболахи йоккхача тенниса-
хи йола яхьаш. 17.00. Кlайла театр.
«Красный молот» завода ДК берий ху-
дожественни самодеятельноста кон-
церт, хетаяь СССР 50 шу дизара.
19.30. Концерт. «Дунен халкъий ил-
леш». Инструментальни ансамбле тlе-
хьа а оалаш Аро Арсенина илли дlа-
оалл. 18.00. Ашарий эстрада. Духовой
оркестр лоаз. Программе советски ком-
позиторий произведенеш.

В. И. Ленина цlерагlара культура
Дворец. 9.00. «Малышок» яха берий
кинотеатр болх беш да. «Ох уж эта
Настя» яха художественни фильм.
11.00. «Сай Даьле бахьан» яхача темах
йола кинофестиваль. 12.00. Болх беш я
берий аттракционий городок.

Химиков культура Дворец. 10.00. Бе-
рий утренник. «Бригантина» яха клуб.
«Чамаш къувсаш» яха беседа. Ловза-
раш, аттракционаш, кинофильмаш хьо-
кхаргда. 11.00. «Ручеек» яха кинотеатр
болх беш да. «Зиза хиэта Советий
мохк» кинофестиваль. 20.00. «СССР-са
Даьхе» тематически сайре.

«Красный молот» завода культура
цlа. 10.00. Ахкакаре завода беш. Фи-
лателичестий клуб болх беш я. 19.00.
«Тха йоккхагlйола лоаца — йоккхиеl»
яха тематически кинош хьокхаргда.

Селханчул дукхагlа—тахан

Гаьнна лоамашка балхаш деш
ба Ермоловски хьунпромхоза
Рошнически участка болхлой. Къо-
на коммунист Барзаев Кука мас-
тер волча барттайнача коллективо
СССР хьаьнн Нохч - Гlалгlайчен
автономи вlашагlъеллан 50 шу
дизара сийна шоаш тlайийца соци-
алистически декхараш толаица
кхоачайду. Шера план 20 декабре
кхоачашъе езаш ба хьу хьокхараш.
Укх шера хьалхарча кварталаш
плана дика тlехкхоачашйир цар.
Хlаьта шолагlа кварталагlа кхы
а овсарегlа къахьийсад цар. Зада-
ни 4200 кубически метр мара йол-
лача 5230 кубически метр хьу
кийчъяьй.

Хьунпромхозе яьржача социали-
стически яхье хьалхара моттиг цу
участка коллективага я. Дlахо йо-
лача хана хlанзара темпаш йок-
ка йолайтаи шу чакхдаккхен ком-
мунистически къахьегамо сийлен
цlи яккхен лерх участка коллек-
тиво. Хьокхаме бола бу Кагиров
Асхьаба, Юсупов Эрштос, Умха-
ев Жамас, кхычар.

Шера план хапал цхьа бутти
ах бутт хьалхагlа кхоачашъяр —
из да участка болхлоша юбилейна
хийтде лерхlа совгlат.

Я. ЦУЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-66; редактора зам. — 3-30-11; бехктохкама секретара — 3-34-38, партийни вахарен культуран отделий 3-61-46, промышленноста отдела — 3-42-30; мотта боахама отдела — 3-42-28, кехаташ отделан бухгалтерен — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж), Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры-3-61-46, отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-80-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05100. Заказ [illegible]